

ECONnect

FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSWETENSCHAPPEN & EKONOMIKA ALUMNI • DRIEMAANDELIJKS
P706331 • AFGIFTEKANTOOR 3000 LEUVEN MASSPOST • 10DE JAARGANG • SEP.-OKT.-NOV. 2023

Students@FEB

Voorstelling
praesidia 2023-2024

News@FEB

Campus Antwerpen
in de kijker.
Interview
Yves Stevens

Research@FEB

De toekomst
van werk.
Interview
Nicky Dries

Alumni@FEB

Interview
Myriam Schepers
(Prefamac)

EKONOMIKA ALUMNI

KU LEUVEN

Inhoud

Students@FEB

p 4

- Praesidium Ekonomika Leuven 2023-2024 p 4
- Interview met Hannah Dewulf, praeses p 6
- Praesidia Brussel, Kortrijk & Antwerpen p 8

News@FEB

p 9

- Campus Antwerpen in de kijker. Interview met Yves Stevens. p 10
- Ambassador Spotlight. Serena Chellini, Italy p 14
- 'Connections with practice'. Interview Filip Van den Bossche en Peter Vancompernelle p 16
- Fanyatu. Een boom voor elke afgestudeerde FEB-student p 20
- FEB & Trends in gebruik van sociale media p 22

Research@FEB

p 23

- Interview Nicky Dries. De toekomst van werk. p 23

Alumni@FEB

p 27

- Interview Righard Bruyns p 27
- Interview Myriam Schepers (Prefamac Chocolate Machines) p 30
- Column Pieter Timmermans p 33
- Bedrijfsprofiel: drukkerij Van der Poorten p 36
- Column Bart Van Craeynest p 40
- Bedrijfsbezoek bij CNH Industrial in Zedelgem p 43
- Boekonomika: No Trade is Free p 44
- Bezoek Wijndomein Aldeneyck p 46

Lees deze en aanvullende boeiende artikels ook gemakkelijk op je tablet of smartphone met onze handige digitale editie!

De start van een nieuw academiejaar is altijd een beetje spannend, zowel voor studenten als voor professoren. Dat geldt des te meer in tijden waarin 'expect the unexpected' het ordewoord is. Ik had bijvoorbeeld enkele jaren geleden nooit verwacht dat ik mij als decaan zou moeten buigen over social distancing op de campus, wetenschappelijke integriteitsaspecten van AI of het welzijn van Oekraïense en Russische collega's en studenten. Sommige zaken kan ik gelukkig wél voorspellen: dat het bij de start van elk academiejaar een plezier is om nieuwe studenten te verwelkomen, elk met hun dromen, verwachtingen én onzekerheden. Evengoed is het fijn om collega's, studenten en alumni terug te zien, en samen naar antwoorden te zoeken op zowel voorziene als onvoorziene uitdagingen.

Een speciale gelegenheid waarop we ons alleszins met veel enthousiasme voorbereiden, is de viering van 600 jaar KU Leuven in 2025. Echter, ook dit academiejaar hebben we een belangrijke mijlpaal te vieren. Exact tien jaar geleden vond immers de integratie plaats van o.m. de opleidingen handelswetenschappen, milieu- en preventiemanagement en handelsingenieur van de vroegere Brusselse VLEKHO en EHSAL hogescholen en de toenmalige Lessius hogeschool in Antwerpen. Sindsdien zijn dit volwaardige universitaire opleidingen en vormen ze een integraal deel van onze faculteit. En zo ontstond 'de FEB' in haar huidige vorm: naast de bestaande campussen in Leuven en Kortrijk kregen we er een campus bij in hartje Brussel, op een steenworp van de Grote Markt, en een charmante campus in Antwerpen, aangeschurkt tegen de Carolus Borromeuskerk.

De FEB telt intussen overheen haar vier campussen een kleine 1000 personeelsleden, waaronder zowat 200 professoren, en ongeveer 10.000 studenten. We zijn een heel multidisciplinaire faculteit, met niet enkel economen en bedrijfswetenschappers, maar ook psychologen, sociologen, wiskundigen, informatici en ingenieurs. De integratie zorgde vanzelfsprekend voor heel wat uitdagingen: los van alle organisatorische aspecten en het verzoenen van verschillende bedrijfsculturen, moesten we komen tot een geïntegreerde alumniwerking én studentenvertegenwoordiging. Ook ons onderwijsaanbod werd gestroomlijnd tot een uitgebreid, maar duidelijk geprofileerd palet: met evergreens als economie; handelswetenschappen; TEW; handelsingenieur en beleidsinformatica, maar ook opleidingen in de doorsnede met andere studiedomeinen zoals ERB (economie, recht en bedrijfskunde); milieu- en preventiemanagement of actuarial and financial engineering. De meerderheid van onze masters, alsook twee bachelors, bieden we zowel in het Nederlands als in het Engels aan.

Internationalisering is dan ook enorm belangrijk voor de faculteit, zowel op gebied van studenten als van professoren. We streven op termijn naar 1/3 aan niet-Belgische proffen en hebben reeds meer dan 2000 internationale studenten, uit alle continenten. Die internationalisering is overigens ook van groot belang voor onze lokale studenten, want we vinden het cruciaal om hen een internationale omgeving en voldoende openheid naar verschillende nationaliteiten, culturen en academische tradities aan te bieden, naast uiteraard de mogelijkheid om af te studeren aan een instelling met een sterke internationale reputatie en netwerk. Een andere uitdaging voor de komende jaren is nog beter te expliciteren op welke maatschappelijke vraagstukken we willen wegen en hoe we als faculteit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen in zowel onderwijs als onderzoek. Het gaat om een veelheid aan thema's: van circulaire economie tot ethical AI en van arbeidsmarktbeleid tot de logistiek van geneesmiddelen in het Globale Zuiden.

Plannen genoeg dus, die zorgen voor een gezonde spanning bij deze nieuwe start, met inderdaad ook de nodige onvoorspelbaarheid. Ik wens alle collega's, studenten en alumni alleszins een schitterend academiejaar toe, met veel enthousiasme, nieuwsgierigheid én flexibiliteit. We zullen al die eigenschappen broodnodig hebben, daar kunnen we tenminste zeker van zijn.

PRAESIDIUM EKONOMIKA LEUVEN 2023-2024

Hannah Dewulf
Praeses

In mijn rol als Praeses van Ekonomika ben ik vooral verantwoordelijk voor de optimale ondersteuning van al mijn mede-praesidiumleden. Daarnaast ben ik het contactpunt voor studenten, faculteit, Ekonomika Alumni en andere verenigingen.

Favoriete event: Skireis

Margot Brismoutier
Vice-Praeses
'Onthaal & Jaarbonding'

Het comité Onthaal & Jaarbonding geeft eerstejaarsstudenten een onthaalervaring om nooit te vergeten. Naast de organisatie van een geweldig onthaalweekend en verschillende activiteiten in de eerste weken van het academiejaar, begeleiden we ook de peter- en meterwerking en organiseren we tal van activiteiten voor diverse focusgroepen. Ons doel is een gevoel van samenhang creëren!

Favoriete event: Onthaalweekend

Lucas Maes
Vice-praeses 'Logistiek'

Comité Logistiek staat elk jaar in voor de operationele en technische ondersteuning van Ekonomika-evenementen. We streven naar een professionele evenementenwerking en hopen de studenten meer dan eens een wow-factor te bezorgen.

Favoriete event: 24-urenloop

Leni Naegels
Vice-praeses 'Dulci'

Om ervoor te zorgen dat onze studenten naast hard werken en studeren genoeg ontspanning hebben, staan de 'hoofdtappers' van Dulci weer helemaal klaar om de beste feestbeleving te geven die er te vinden is in Leuven! Je kan van zondag tot en met donderdag vanaf 20 uur terecht in ons geliefde pand voor een verfrissende pint of cocktail.

Favoriete event: 24-urenloop

Vincent Van Dun
Vice-praeses 'Ekohub'

De EkoHub is het hartje van onze studentenvereniging. Hier bevindt zich de Ekobar, waar je lekkere en goedkope broodjes kunt vinden, alsook de Kursusdienst waar je terecht kan voor je boeken of eender welke vraag over Ekonomika. Kom zeker ook chillen op onze wii of op de kickertafel!

Favoriete event: 24-urenloop

Arman Kalantaryan
Vice-praeses 'Financiën'

Als één van de support-comités, hebben wij de verantwoordelijkheid om de Ekonomika-activiteiten en de bijhorende financiële aspecten zo soepel mogelijk te laten verlopen. We staan voortdurend klaar om andere comités te ondersteunen voor, tijdens en na evenementen. We zorgen onder meer voor geldige verzekeringen, het kasbeheer, het bijhouden van budgetten in lijn met werkelijke uitgaven, en nog veel meer!

Favoriete event: 24-urenloop

Julie Nicasi & Warre Vandevoorde
Vice-praesessen
'Bedrijvenrelaties'

'Bedrijvenrelaties' wil studenten in contact brengen met zoveel mogelijk verschillende bedrijven en sectoren en hen zo begeleiden in de zoektocht naar hun eerste job. We doen dit op verschillende momenten in het jaar aan de hand van jobbeurzen en andere evenementen.

Favoriete event: Sector Talks & Onthaalweekend

Orphee Bocklandt
Vice-praeses
'Internationaal'

Comité 'Internationaal' organiseert activiteiten voor inkomende internationale studenten om hun een onvergetelijke tijd in Leuven te geven. Ook bieden we ondersteuning aan uitgaande internationals op hun reis naar het buitenland. Kortom: onze missie is een bruisende internationale ervaring voor iedereen!

Favoriete event: 24-urenloop

Gilles Wouters
Vice-praeses
'Development'

'Development' ondersteunt studenten in elke fase van hun persoonlijk traject richting arbeidsmarkt. We organiseren een brede waaier aan activiteiten: van lezingen over actuele topics zoals de verkiezingen in 2024, boeiende workshops rond essentiële skills voor de arbeidsmarkt, tot de grootste *case competition* van Vlaanderen, de Leuven Case Competition. We kijken er naar uit om alumni te verwelkomen op onze evenementen!

Favoriete event: Revue

Dries Geuens
Vice-praeses 'Community'

'Community' is het kloppende hart van onze vereniging: met drie comitéleden en een vice richten wij ons volledig op de interne werking van Ekonomika. Teambuildings, comitéweekend, ondersteuning op grote events? Community staat als HR-afdeling van Ekonomika paraat om de vrijwilligers te ondersteunen en op te volgen. Tot binnenkort op een Ekonomika-activiteit!

Favoriete event: 24-urenloop

Tim Rebkavets
Vice-praeses 'Feest'

Met Comité Feest zorgen wij voor tal van onvergetelijke nachten. We organiseren onder meer een tweedaags festival, een hoop cantussen en een TD. De kers op de taart is de organisatie van het bekendste Ekonomika-evenement, namelijk het 'Gala van Ekonomika'. Tot dan!

Favoriete event: Gala van Ekonomika

Arne Mestdagh
Vice-praeses 'Onderwijs'

Comité Onderwijs vertegenwoordigt de FEB-studenten op de faculteit en de universiteit. Daarnaast staan wij ook in voor de ondersteuning van FEB-studenten via verschillende platformen en initiatieven, zoals de Ekowiki-pagina en de Future Self Days.

Favoriete event: Onthaalweekend en comitéweekend

Thibo Excelmans
Vice-praeses
'IT & Analytics'

IT & Analytics staat in voor het oplossen van allerlei problemen, en doet dit voornameerlijk door data te verzamelen en te analyseren. Dit kan gaan over analyses van evenementen zoals de 24-urenloop of het Galabal, tot zoeken naar manieren om Dulci of Ekobar beter te laten draaien. Hiernaast ondersteunen we ook heel Ekonomika op digitaal vlak via onze website en meer!

Favoriete event: Ekonomika Galabal

Margaux Janssens
Vice-praeses
'Sport & Cultuur'

Sport & Cultuur zorgt ervoor dat studenten zich overdag kunnen ontspannen! Zowel op het vlak van cultuur als sport, zijn wij verantwoordelijk voor enkele indrukwekkende grootschalige evenementen. Denk aan de 24-urenloop, de Revue, de Superprestige-quiz en tal van andere boeiende activiteiten. Daarnaast zijn wij verantwoordelijk voor de jaarlijkse ski- en cultuurreizen, die dit jaar opnieuw garant zullen staan voor een fantastische ervaring!

Favoriete event: 24-urenloop & Revue

Ellen Heyman
Vice-praeses 'Marketing'

Marketing doet de on- en offline communicatie van Ekonomika naar de student toe. We doen dit aan de hand van promotieacties, campagnes, online acties en nog zoveel meer! Zo zorgen we ervoor dat onze events niet ongemerkt voorbij gaan en de studenten geen activiteiten missen. We bieden ook workshops aan om de creatieve kant van studenten naar boven te halen en meer op te steken over marketing-gerelateerde zaken.

Favoriete event: Ekonomika Galabal

INTERVIEW MET HANNAH DEWULF, PRAESES VAN EKONOMIKA LEUVEN VOOR HET 94STE WERKINGSJAAR

‘Dit jaar willen we focussen op samenwerking met studentenverenigingen op andere FEB-campussen’

KAN JE JEZELF KORT VOORSTELLEN EN JE MOTIVATIE OM PRAESES TE WORDEN TOELICHTEN? EN HEB JE TIPS MEEGEKREGEN VAN OUD-PRAESESSEN?

Mijn naam is Hannah Dewulf, ik ben 20 jaar en zit in mijn eerste master Handelsingenieur aan de KU Leuven. Begin dit jaar heb ik mijn kandidatuur ingediend voor de positie van Praeses bij Ekonomika en in april ben ik verkozen. Ik kijk vol verwachting uit naar de mogelijkheid om bij te dragen aan een vlotte werking van de vereniging.

Ondanks het feit dat mijn grootvader ooit praeses was, ontbreekt binnen mijn familie echte ervaring met studentenverenigingen. Toen ik twee jaar geleden lid werd van Ekonomika, voelde ik aanzienlijke onzekerheid over wat deze betrokkenheid precies zou inhouden en hoe het mijn leven zou beïnvloeden. Ik ben begonnen in het comité ‘Development’, waar ik het Ekonomika-motto “Utile, Dulci” direct heb omarmd. In dit comité heb ik waardevolle operationele ervaring opgedaan door onder andere lezingen en workshops te organiseren. Maar bovenal viel de hechte vriendschappelijke band binnen Ekonomika me op.

Ik ben niet over één nacht ijs gegaan voor ik mezelf kandidaat heb gesteld als praeses omdat je beseft dat dit veel tijd, energie en engagement zal vergen. Het takenpakket is deels zichtbaar voor de studenten, maar omvat evenzeer veel werk achter de schermen. Gelukkig kan ik steunen op het feit dat Ekonomika al 94 jaar actief is, en er dus allerlei waardevolle tips en trucs meegegeven kunnen worden, zoals bijvoorbeeld de adviezen van mijn voorgangers. Die draaien hoofdzakelijk om hetzelfde: het is van essentieel belang om als praeses de banden met de buitenwereld te onderhouden, maar bovenal moet je goed voor je team zorgen en de opvolging ervan waarborgen.

**EEN KIESWEEK ORGANISEREN IS ZEKER EEN UITDAGING.
KAN JE ONS WAT MEER VERTELLEN OVER JE ERVARING
HIERMEE EN HOE JULLIE DIT HEBBEN AANGEPAKT?**

Het organiseren van een driedaags studentenevenement waarop 15.000 studenten aanwezig zijn, te midden van onze academische verantwoordelijkheden, was zonder twijfel een complexe onderneming. We werden bijgestaan door vier campagneleiders, voormalig ploegleden: Harris, Viktor, Arne en Britt, die altijd paraat stonden en van wie we enorm veel hebben kunnen leren. Ze waren steunpilaren waarop we konden bouwen.

Een kostbaar inzicht dat ik kan delen, is dat open communicatie de meest kritische factor is gebleken gedurende het hele traject. Over de loop van een volledig jaar werk je nauw samen met 15 andere studenten en investeer je veel tijd en energie. In tijden van uitdaging is het dan van belang om openhartig en oprecht te zijn over de situatie.

**WAT ZIJN VOOR JOU DE BELANGRIJKSTE PUNTEN UIT HET
BELEID EN HOE WIL JE DEZE IMPLEMENTEREN? VERDER GAAN
JULLIE EEN NIEUWE PRAESIDIUMFUNCTIE TOEVOEGEN,
KAN JE HIEROVER WAT MEER TOELICHTING GEVEN?**

Dit jaar hebben we de positie van vice-praeses 'Community' geïntroduceerd. In andere verenigingen heeft de praeses vaak een vice-praeses die de interne binding, persoonlijke ontwikkeling en dergelijke coördineert, maar dit ontbrak bij Ekonomika. Dit resulteerde soms in een aanzienlijke takenlast voor de Praeses, wat soms tot prioriteitskeuzes leidde. Omdat de sfeer

binnen de kring grote invloed heeft op de intrinsieke motivatie van de leden, hebben we er met Dries een nieuwe vice-praeses 'Community' bij.

Dries zal ervoor zorgen dat elk lid van Ekonomika zich optimaal verbonden voelt met de vereniging en altijd op zijn gemak is. Een extra voordeel hiervan is dat er ruimte is ontstaan in mijn takenpakket, dat ik op mijn beurt graag wil benutten voor het multicampusgegeven. We werken al jarenlang samen met verscheidene verenigingen, dit jaar willen we echter verder focussen op verenigingen in andere FEB-campussen. Zo zullen we nauw samenwerken met Absoc, Ekonomika Brussels, en vanaf dit jaar ook meer met Ekonomika Kortrijk om vervolgens een mooie doorstroom van studenten te faciliteren.

**KAN JE ONS EEN TIPJE VAN DE SLUIER OPLICHTEN VAN WAT
ER ONS VOLGEND JAAR TE WACHTEN STAAT?**

De voorbereidingen voor volgend jaar zijn volop aan de gang: het onthaal, de Leuven Case Competition, de 24-urenloop ... Er zal een waaier zijn aan Utile- & Dulci-activiteiten voor alle soorten studenten, alumni en derden.

WAT IS JOUW FAVORIETE EVENT? WAAROM?

Zonder twijfel de skireis! Ik ben al twee jaar mee geweest en heb me altijd zot geamuseerd! Ik ski van jongsaf aan en ben ook skimonitor geweest. De combinatie van skiën met je vrienden en leuke activiteiten errond die voorzien zijn speciaal voor jou, vind ik gewoon helemaal top!

entrepreneurs for entrepreneurs
Sustainable cooperation with Africa

In collaboration with

Voka
Vlaams netwerk van ondernemingen

Conference
Climate Change,
Biodiversity &
Economic Outlook

Save the date
22/11/2023

Impact on global - and African - growth

Venue: "Warandeberg", BNP Paribas Fortis, Baron Horta street 4, 1000 Brussels

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

PRAESIDIUM BRUSSEL 2023-2024

Robbe Willaert **Verantwoordelijke** **'Career'**

'Career' aims to give the Brussels Economics students the opportunity to develop themselves on a personal and professional level in preparation for the job market and to put them closer to their dream career path through one of our events.

Favoriete event: The Jobfair

Maria Agnese Alessi **Verantwoordelijke** **cursusdienst**

'The Bookstores' aims to continue to provide students with all the courses they need to embark on a successful academic journey, as well as being the point of contact to which all students can turn with their questions or other concerns.

Favoriete event: 24-urenloop

PRAESIDIUM KULAK 2023-2024

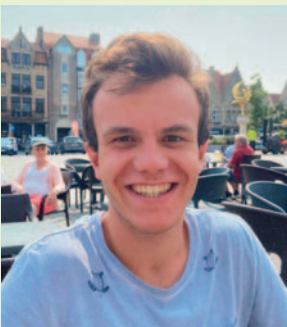
Thomas Bogaert **Voorzitter/praeses**

Als nieuwe voorzitter van Ekonomika Kulak zal ik mij vooral bezighouden met de algemene eindverantwoordelijkheid en coördinatie van activiteiten zodat alles van een leien dakje loopt. Daarnaast zal ik ook het Ekoweekend organiseren. Ik kijk ernaar uit om samen met dit topteam veel leuke en boeiende activiteiten te organiseren en ervoor te zorgen dat het een topjaar wordt!

Joséphine Bouckenooghe **Ondervoorzitter**

Ik zal mij voornamelijk bezighouden met het organiseren van het weekend en ervoor zorgen dat onze evenementen vlotjes verlopen. Ik kijk ernaar uit om samen een fantastische Ekoweek en andere activiteiten te organiseren en er een onvergetelijk academiejaar van te maken!

Rhune Zoete **Financiën**

Als verantwoordelijke voor de financiën zal ik me vooral bezighouden met ons budget, de betalingen, Excel-bestandjes bijhouden en belastingontduiking (knipoog). Ik hoop, samen met de andere Ekonomika Kulak-leden, om er een episch jaar van te maken!

Sara Pattyn **Development**

Ik zal ervoor zorgen dat een paar sponsors ons zullen ondersteunen om een zalige Ekoweek te kunnen organiseren! Ook werk ik mee aan de organisatie van het jaarlijkse bedrijfsbezoek om de studenten onder te dompelen in het bedrijfsleven!

Pierre Vanneste **Marketing**

Mijn job is om een vlotte en goeie communicatie te verzekeren. Het is belangrijk dat iedereen op tijd op de hoogte gebracht wordt van onze evenementen om te kunnen deelnemen. Indien je met vragen zit kan je altijd op onze kanalen terecht en daar helpen we je graag met uitleg en advies.

Robbe Vandewalle **Kulak-link**

Als Kulak-link zal ik me dit academiejaar bezighouden met het onderhouden van een goeie relatie met het Ekonomika-team. Vlotte en duidelijke communicatie is onontbeerlijk om samen te kunnen werken. Op deze manier kunnen we gebruik maken van hun faciliteiten om activiteiten te organiseren. Samen maken we er een topjaar van!

PRAESIDIUM ANTWERPEN 2023-2024

Absoc opereert binnen drie deeldomeinen: Professional, Education en Leisure. De Antwerpse studentenvereniging wil een waardevolle aanvulling zijn op het FEB-studieprogramma op professioneel, educatief, ontspannend, cultureel, sportief, economisch, sociaal en maatschappelijk vlak.

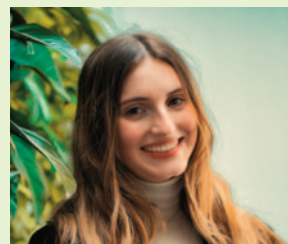
Lukas Wynants
Praeses

Lissa Schoenmakers
Vice-Praeses
Partnerships

Hanna Mathijs
Vice-Praeses
Partnerships

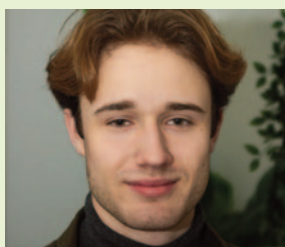
Ellen Haaren
Studenten-
vertegenwoordiger

Liangy Van Sade
Studenten-
vertegenwoordiger

Britt De Busser
Professional

Ilias Kiebooms
Professional

Julie Vanlommel
Professional

Sasha Hunein
Professional

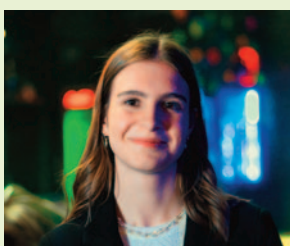
Louise De Backer
Cursusdienst

Tuur De Smet
Cursusdienst

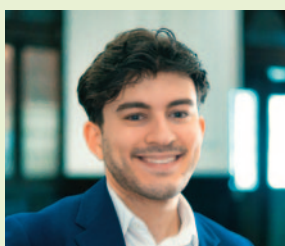
Kiana Borgmans
Feest

Tess Van Hoof
Feest

Colette Smets
Marketing

Diogo Chora
Partnerships

Levi Delbaen
Sport

CAMPUS IN DE KIJKER

INTERVIEW MET YVES STEVENS,
ACADEMISCH BEHEERDER VAN CAMPUS ANTWERPEN

‘Een Antwerpse student is geen Leuvense student’

Ruim tien jaar geleden sloeg onze universiteit haar vleugels uit en is sedertdien ook aanwezig in andere Vlaamse steden dan Leuven. KU Leuven in Antwerpen ligt middenin het hart van de stad. Naast de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen (Campus Carolus) is ook de Faculteit Letteren er actief (Campus Sint-Jacob). Binnenkort krijgen de Antwerpse studenten er een prachtige nieuwe campus bij, Campus Opera. Een uitgelezen aanleiding om te gaan praten met academisch beheerder Yves Stevens in zijn moderne kantoor op het historische Conscienceplein.

Professor Stevens is jurist, gespecialiseerd in het sociaal- en pensioenrecht. Sinds 2010 geeft hij les aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen en in juni 2022 werd hij academisch beheerder in Antwerpen, waar hij de beide faculteiten vertegenwoordigt. Of, om het in zijn eigen woorden te zeggen: ‘Mijn groot voordeel is dat ik niet tot een van de twee faculteiten behoor, en dat is ook mijn groot nadeel.’

Yves Stevens: Er zijn eigenlijk vijf academisch beheerders. **Piet Desmet** voor KULAK Kortrijk, **Peter Hanselaer** voor alles wat met Brugge en Gent te maken heeft, **Bert Lauwers** voor alles wat te maken heeft met Limburg en de Kempen, **Tom Van Puyenbroeck** voor Brussel en ikzelf voor Antwerpen. Onze taak

komt erop neer de KU Leuven lokaal te vertegenwoordigen. Dat wil zeggen: wij maken de vertaalslag naar de lokale entiteiten van wat er in Leuven beslist wordt. Omgekeerd vertegenwoordigen we de lokale entiteit in Leuven. Wij hebben eigenlijk een soort ambassadeursrol en zorgen voor een goede wisselwerking tussen de lokale entiteit en Leuven. Die ambassadeursrol houdt een interne en een externe functie in. Intern starten we bijvoorbeeld met een project rond diversiteit waarin we gaan kijken hoe we deze strategische doelstelling van de KU Leuven hier kunnen uitrollen. Maar ook extern vertegenwoordig ik KU Leuven in Antwerpen op activiteiten van derden. Als de rector mij op pad stuurt in Antwerpen, ga ik namens hem aan tafel zitten met een aantal spelers.

Onze rol van academisch beheerder heeft ook vaak te maken met de KU Leuven-associatie, en komt erop neer goede contacten te onderhouden met onderwijsinstellingen van onze associatie zoals Thomas More, maar ook Odisee en VIVES op de andere locaties.

WELKE ZAKEN MOET JE NOG ZOAL DOORVOEREN VANUIT LEUVEN?

Yves Stevens: Heel belangrijk is alles wat met studentenvoorzieningen te maken heeft, STUVO. Dat gaat over gezonde voeding, voldoende koten, erover waken dat studenten voldoende vertegenwoordigd zijn, of dat er gebedsruimtes voorzien worden als dat gevraagd wordt. Dus het hele psycho-sociale welzijn van

de studenten. Het algemeen kader wordt gecreëerd in Leuven, maar op elke campus heb je een eigen STUVO-raad. Voor ons in Antwerpen betekent dat concreet dat zowel studenten Handelswetenschappen als taalkundigen in spe in onze STUVO-raad zetelen. Ikzelf ben voorzitter. Er worden vaak heel praktische zaken behandeld, zoals sportnet. Zijn er voldoende sportfaciliteiten voor de studenten? Of Psynet. Zijn er voldoende psychologen aanwezig voor de studenten? Kotnet: zijn er voldoende koten? Hier in Antwerpen doen we dat samen met de Universiteit Antwerpen en de associatie van Antwerpen.

WAT IS DE GROTE MOEILIKHEID HIER IN ANTWERPEN?

Yves Stevens: Naar mijn aanvoelen is de grootste uitdaging het feit dat de KU Leuven ongekend is in Antwerpen. Mijn persoonlijke inschatting is dat 80 percent van de Antwerpenaren niet beseft dat de KU Leuven in Antwerpen aanwezig is. 15 percent weet het volgens mij wel, vindt het raar maar begrijpt het wel. De overige vijf percent weet het en vindt het absoluut niet leuk. Als academisch beheerder kom ik natuurlijk vaak in contact met die laatste groep. Historisch gezien is het voor veel mensen geen evidentie dat de KU Leuven hier aanwezig is.

We kunnen de test eens doen. Als je op de Meir aan tien man vraagt 'KU Leuven- Antwerpen, kent u dat?' Ik denk niet dat je veel respons zult krijgen. We hebben ook relatief weinig studenten uit de stad Antwerpen. Het merendeel komt "van de parking", zoals ze de Antwerpse randgemeenten hier noemen. We hebben ook relatief weinig kotstudenten. Veel studenten pendelen en wonen dus nog thuis. Dat geeft een heel andere dynamiek. Voor een Leuvense student maakt het niet uit of hij les heeft in de Tiense- of de Naamsestraat, en ook nog eens naar het Vesaliuscollege moet, want hij neemt die stad tot zich. Een Antwerpse student gaat veel meer enkel naar de locaties waar hij of zij verondersteld wordt naar toe te gaan. De student neemt de stad minder tot zich. Antwerpen is natuurlijk ook wel veel groter met een andere dynamiek dan Leuven. Ik denk dat er in Leuven op weekbasis zo'n 30.000 studenten neerdalen, of toch iets in die orde grootte. Dan heb je natuurlijk een heel ander gegeven, want dat zijn erg veel studenten die de stad tot zich nemen. Dat heb je in Antwerpen veel minder.

Op Campus Carolus hebben we momenteel geen restaurant meer. We zijn wel van plan een coffee corner te organiseren op de nieuwe Campus Opera. Dan zeggen onze Leuvense diensten: 'oh, maar dan kunnen de studenten toch naar daar gaan'. Maar zo werkt dat hier niet. In Leuven kan je een student perfect van Alma 1 naar Alma 2 doen gaan. Maar in Antwerpen? Ook al is het maar acht minuten: onze studenten doen dat veel minder. Hoezo? Tja, omdat een Antwerpse student geen Leuvense student is.

WAT KAN JE DOEN OM KU LEUVEN-ANTWERPEN MEER ZICHTBAAR TE MAKEN?

Yves Stevens: We hebben een aantal werven die we inzetten om de naamsbekendheid te vergroten. We werken daarvoor vaak samen met de Dienst Marketing en Communicatie. In het Centraal Station hingen bijvoorbeeld een tijd geleden grote banners om het studeren aan onze Antwerpse campus te promoten. Dat soort zaken doet MARCOM nu al. Andere pistes zijn bijvoorbeeld lokale scholen bezoeken en uitleggen waarom we in Antwerpen aanwezig zijn en wat we aanbieden. We gaan

ook lezingenreeksen organiseren met spelers uit de buurt om zo de lokale gemeenschap op de drie locaties te krijgen – Campus Carolus, Campus Sint-Jacob en binnenkort ook Campus Opera – en met hen samen te werken. Eigenlijk zit er voor een groot stuk representatie in. Het merendeel van de projecten is erop gericht mensen op een positieve manier te laten kennismaken met de KU Leuven in Antwerpen.

WELKE ZAKEN ZOU JIJ GRAAG REALISEREN?

Yves Stevens: De naamsbekendheid van de KU Leuven in het Antwerpse vergroten is mijn *main target*. We mogen ons niet verstoppen en durven zijn wie we zijn.

Wat ik verder positief vind, is dat we hier zoveel meer diversiteit hebben dan in Leuven. Daar staan Campus Antwerpen en Brussel in mijn ogen verder. Je ziet dat ook duidelijk in de aula's. Maar in vergelijking met andere universiteiten hebben we wat dat betreft toch nog wel een weg te gaan. Mijn tweede ambitie is dus om nog meer diversiteit op de campus te krijgen. Het is een thema dat me erg nauw aan het hart ligt. Onze Vlaamse maatschappij is op twintig jaar tijd enorm veranderd. We moeten vaststellen dat er niet op alle locaties van de KU Leuven evenveel aandacht aan diversiteit wordt besteed. Ik ben dan ook heel blij dat de KU Leuven nu het voortouw neemt om de strategische doelstelling rond diversiteit in kaart te brengen en uit te bouwen. Ik ben vragende én steunende partij.

WAT KAN JE ZOAL DOEN OM MEER DIVERSITEIT TE KRIJGEN?

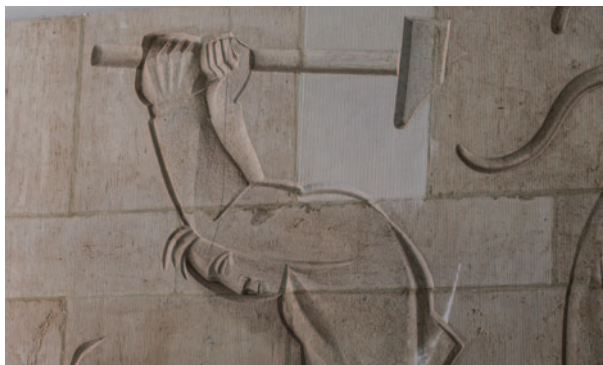
Yves Stevens: Dat begint al bij diversiteit in je personeel, dat je voldoende diversiteit laat blijken. Dat je ook aandachtig wordt voor dat soort zaken, door bijvoorbeeld tijdens de startersdagen rekening te houden met culturele gevoeligheden van verschillende groepen, zodat iedereen zich welkom voelt. We moeten ons, denk ik, realiseren dat diversiteit een troef is. Het is niet de bedoeling dat we allemaal in dezelfde mal lopen. Ik ben bijvoorbeeld blij dat onze twee studentenkringen geen doopritueel hebben zoals de klassieke dooprituelen in Leuven. We merken vaak dat er problemen kunnen zijn met diversiteitskenmerken. Wel, die problemen hebben wij niet en dat heeft voor een stuk te maken met de erkenning van die diversiteit. Dat maakt onze kringen niet zwakker, integendeel.

IN 2024 KRIJGT KU LEUVEN - ANTWERPEN ER EEN PRACHTIGE NIEUWE LOCATIE BIJ, ONTWERPEN DOOR HET BEKENDE BUREAU B-ARCHITECTEN.

Yves Stevens: Klopt, de Campus in de Jezusstraat, op een steenworp van het Centraal Station, die officieel 'Campus Opera' zal gaan heten. Het is het vroegere Provinciaal Instituut voor de Arbeidsveiligheid (PIVA), een mooi en iconisch gebouw dat is opgericht na de Tweede Wereldoorlog omdat er veel arbeidsongevallen gebeurden in het Interbellum. Men wilde het aantal arbeidsongevallen drastisch doen dalen en opleidingen geven in Antwerpen aan alle beroeps categorieën, waaronder de dokwerkers. Dat kan je ook zien in de bijzondere gevel waarin vele beroepen werden gebeeldhouwd. Dat is de start geweest van de school voor Arbeidsveiligheid. De provincie had dat gebouw vroeger in eigen beheer en heeft het – via allerhande omwegen – aan de KU Leuven verkocht.

Een leslokaal op Campus Opera, dat wordt klaargestoomd om de eerste studenten te ontvangen © Berten fotografie

Een fragment uit de indrukwekkende gevel van het gewezen PIVA © Berten fotografie

Een simulatie van hoe het atrium er over enkele maanden zal uitzien

De gezellige Jezusstraat, vlakbij de Meir, waar Campus Opera zich bevindt © Berten fotografie

Toegangspoor van Campus Opera die in 2024 zal openstaan voor studenten, professoren en passanten © Berten fotografie

Het gebouw zal onderdak bieden aan de bibliotheken van de verschillende opleidingen. Daarnaast zullen er ook leslokalen worden voorzien en cabines voor vertalers-tolken.

Het atrium kan gebruikt worden als ontmoetingsplek voor de studenten, maar we zijn ook van plan om er concerten en tentoonstellingen te organiseren. Dus werkelijk de stad binnentrekken in de universiteit.

HET ZIET ERUIT ALS EEN SEMI-PUBLIEKE RUIMTE. DE LOCATIE LIGT VLABIJ DE MEIR. ZIJN VOORBIJGANGERS OOK WELKOM?

Yves Stevens: Absoluut, we gaan er een bar maken en het is wel degelijk de bedoeling dat we die ook toegankelijk zullen maken voor het publiek.

WELKE PROJECTEN ZITTEN ER NOG IN DE PIJPLIJN OM DE POSITIE VAN DE KU LEUVEN IN ANTWERPEN TE VERSTERKEN?

Yves Stevens: Ik denk meteen aan het project 'Inspirerende leerkrachten', waarbij we studenten vragen om inspirerende oud-leerkrachten uit te nodigen die we vervolgens gaan rondleiden op de campus om te tonen wat hun oud-studenten nu doen. We zijn ook van plan om de rector twee keer per jaar uit te nodigen en, zoals gezegd, boeiende lezingenreeksen te organiseren rond actuele thema's.

Els Brouwers

KU LEUVEN ANTWERPEN

KU Leuven in Antwerpen ligt in het historische en bruisende hart van de stad. Op **Campus Carolus**, met zicht op de Carolus Borromeuskerk, verzorgt de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen (FEB) haar onderwijs en onderzoek. Met **1300 studenten** is onze faculteit de grootste van de twee KU Leuven-faculteiten in Antwerpen. Je kan er de volgende opleidingen volgen: Bachelor in de Handelswetenschappen, Schakelprogramma Handelswetenschappen, Master in Handelswetenschappen, Master of Business Administration, Educatieve master in de economie.

De Faculteit Letteren is actief op **Campus Sint-Jacob** en telt **450 studenten**. Begin 2024 zal de nieuwe **Campus Opera** de deuren openen, een samenwerking tussen de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, de Faculteit Letteren en KU Leuven Bibliotheken. Deze locatie voorziet in studieplekken, groepsworklokalen, stille ruimtes, een cafetaria en een eventlocatie.

Is your transformation plan radical enough to thrive?

Reframe your future | ey.com/be

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY
Building a better
working world

AMBASSADOR SPOTLIGHT

Serena Chellini, Italy

An academic career was not on Serena Chellini's radar when she came to Leuven. She simply wanted to expand her knowledge on international economics through the MSc of Economics. However, some rather challenging optional courses from the MSc of Advanced Studies in Economics lured her down the research rabbit hole. During that second master's programme she got so fascinated that she enquired about a PhD. In September 2022 she joined our Economics research department at FEB.

"I am originally from Florence in Italy and did a hybrid bachelor at the University of Bologna about politics and economics in an international setting. During that programme I realised that I wanted to focus on economy, specifically international economics. So for my master's degree I assessed economic programmes in Europe and the most interesting one for me was the Master of Economics at KU Leuven. As I wanted to stay within Europe, I mainly looked at the rankings and affordability. I could start at several universities but KU Leuven has an excellent reputation and I also liked its central position, close to Brussels. Since I am passionate about European integration, I thought it would be a perfect place to further develop my knowledge about these matters."

"The Master of Economics was everything that I had expected and more. During that programme you can already take research courses from the Master of Advanced Studies in Economics (MASE), which I did. I loved it and developed a big interest in the research side of economics, so I decided to do the MASE afterwards."

CHALLENGING COURSES

"In the beginning, especially during my first master, some courses were challenging for me because my bachelor was not strictly about economics and I had boldly decided to take the advanced classes immediately. So for example, with little training in econometrics subjects like advanced econometrics were rather hard.

Nevertheless, I succeeded. Overall my study career at KU Leuven was intense but at the same time I definitely learned a lot and it was very rewarding for me."

"During the first master I particularly enjoyed the course on advanced development economics and during the MASE I loved the courses on international trade and applied econometrics. After my initial struggle with (theoretical) econometrics I appreciated the hands-on approach. This time we looked at the empirical methods and in each class we applied them on some data or did simulations. The course was also addressed to PhD's around Belgium, so maybe that is why it was this particular format. Anyway, we did a lot of assignments, which was great."

“I had never thought about an academic career before I came to KU Leuven. It kind of inspired me to go into the academic life. Professors are quite approachable at the faculty. So if you are really interested in a PhD, you do not need to wait for vacancies. You can simply mail a professor who teaches a topic that fascinates you to explore the possibilities.”

INTERNATIONAL TRADE

In the second semester of my research master I took a course on international trade that I greatly appreciated. The course made me passionate about the topic and sparked my interest in pursuing a PhD in the field. I now investigate in my PhD trade liberalization events and how they impact the environmental performance of firms. Since I liked both master's programs I did at KU Leuven and knew the faculty, the professors, the standards, the quality ... It was an obvious choice and I did not think of applying somewhere else.

“Currently my research looks at trade agreements between countries, such as preferential trade agreements or free trade agreements, where tariffs are reduced partially or even to zero. I investigate the practical impact of these tariff reductions on firms and more specifically on their environmental policies, for example regarding emissions, and if the liberalization is a way to make firms environment-friendly.”

“I have also taught a course for the Master of Economic Policy together with another PhD student. We took care of the methodological part of seminars on European policy evaluation. That master prepares students without a background in economics who still aspire a job related to economics afterwards. The students had to evaluate some anti-dumping policies and some trade policies and we helped them do so. It was my first teaching experience, and it was just as challenging as insightful to see how students learn a lot of things that they can apply when they go to the job market. I think you need a lot of practice in order to gain confidence and be a good teacher.”

THE LIVELY CITY OF LEUVEN

“I knew Belgium before I came to study here since I spent several school holidays with one of my closest friends who lives here. Winters can be gray and cold, but when summer arrives it is always nice. I find Leuven to be a more lively city for its inhabitants than Florence, which is mostly geared at tourists. Leuven focuses on its students and the people who live and work here. That is one of the main things I like about the city. Also, it is very well connected to Brussels and other places.”

“Most people in Flanders speak English so you don't have to worry too much about the language barrier. You can always take a course at the ILT, which offers excellent classes. I am currently finishing the last level of a Greek course since I went on Erasmus exchange to Greece. And now I should start thinking about tackling Dutch. For PhD students the first Dutch course is free, but for students I believe they are quite cheap as well.”

COVID-19

“From the administrative side everything went quite smoothly for me, but I had a setback to start my first semester in September 2020. After about three weeks of classes, Belgium went into lockdown because of Covid-19, and education happened online for the rest of the year. It was manageable though, since some classes were recorded and that makes it very easy to go back to them. We mostly had to stay at home and could not go out with other people. So it was a bit hard in the beginning. However, when things went back to normal during my second master, I saw that there were a lot of initiatives, a lot of things to do in Leuven.”

“The faculty and university have plenty of student associations like Ekonomika and Pangaea, the community for international students. I found the latter especially useful in the beginning to get to know people. Another tip to settle in is the buddy system. It puts you in touch with another student who will show you around and help you after you have just arrived. Ambassador Katarina Almeida was actually my buddy when I first came to Leuven. Plus, I found the sports infrastructure of KU Leuven's Sports Centre a wonderful asset. With a sports card you get year-round access for just 30 euro to a lot of sports facilities. I also did a student job at the faculty's International Office. It was a great way to get some experience and some extra money. I find students to be paid quite well.”

FINDING ACCOMMODATION

“The Master of Economics also allows you to do an internship instead of taking an actual course. You can work for a company of your choice for three to four months, which is a good experience to have on your resume, especially if you want to go into business. I found an opportunity to collaborate remotely with an Italian company - for which I did some research.”

“One of the biggest tasks when I came to Belgium was finding accommodation. I was not looking for a typical 'kot' but for an apartment because I live with my boyfriend. It took us months to find a suitable place. However, if you are looking for a student room do check out the university website. They have housing that is officially certified by kalevan. And start your search early because it can take time!”

Veerle De Grauwe

INTERVIEW MET PROF. FILIP VAN DEN BOSSCHE
(VICE-DECAAN ONDERWIJS FEB) EN PETER VANCOMPERNOLLE
(STAFMEDEWERKER CORPORATE RELATIONS FEB)

‘We willen dat onze studenten zich ontwikkelen tot burgers die een meerwaarde bieden voor de maatschappij’

De Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen (FEB) kreeg in december een hernieuwde vijfjarige EQUIS-accreditatie. Om dit prestigieuze internationale kwaliteitslabel te krijgen moet de faculteit voldoen aan een aantal criteria m.b.t. onderwijs, onderzoek, studenten, personeel en middelen, die rigoureus onder de loep werden genomen door een team van internationale collega's. Daarnaast worden drie transversale thema's meegenomen in de beoordeling: Internationalisering, 'Connections with practice' en 'Ethics, Responsibility and Sustainability'. In een vorige editie van ECONnect gingen we dieper in op 'Internationalisering'. Dit keer zoomen we in op 'Connections with practice' met Filip Van den Bossche en Peter Vancompernelle.

KUNNEN JULLIE 'CONNECTIONS WITH PRACTICE' KADEREN BINNEN HET ONDERWIJSBELEID VAN DE FACULTEIT?

Filip Van den Bossche: De link met het bedrijfsleven zit in het DNA van onze faculteit, en dat komt ook expliciet tot uiting in onze programma's. We hebben een facultair leerresultatenkader met leerlijnen die in elke opleiding in meerdere of mindere mate aan bod komen. Denk maar aan *usual suspects* zoals economische analyse, management van bedrijfsdomeinen, recht, talen, wiskundige en statistische technieken, en ICT-vaardigheden. In het leerresultatenkader geven we voor elke opleiding aan hoeveel er wordt ingezet op elke leerlijn. Daarnaast zijn er ook vijf transversale leerlijnen die in al onze programma's aanwezig moeten zijn. 'Internationale oriëntatie' is er een van, maar ook 'Onderzoeksvaardigheden', 'Ethiek, verantwoordelijkheid en duurzaamheid', 'Ondernemerschap en Innovatie' en 'Professionele vaardigheden en voorbereiding op de arbeidsmarkt'.

Voor de ontwikkeling van de professionele vaardigheden laten we de studenten kennismaken met de praktijk en reiken hen de juiste vaardigheden aan om aan de slag te gaan op de arbeidsmarkt.

Peter Vancompernelle: Een beeld dat vaak gebruikt wordt bij de vijf transversale leerlijnen is dat van de FEB-sauzen. De inhoudelijke leerlijnen, die strak rond een specifiek domein zitten – accountancy, wiskunde, recht, talen – kunnen verschillen over de opleidingen heen, en sommige leerlijnen zijn specifiek voor een of meerdere programma's. Maar de transversale leerlijnen tonen wat elke FEB-student als 'vorming' moet gehad hebben. Dat zijn de kernwaarden waar we als faculteit voor staan, en elke student moet door dat bad. Met de juiste dosering van de inhoudelijke en transversale leerlijnen kom je dan tot een ideale mix die aangeeft waar de opleiding voor staat. Al onze programma's zijn specifiek gedoseerd, en krijgen zo een eigen profilering.

EMPLOYABILITY OF 'INZETBAARHEID' VERWIJST RECHTSTREEKS NAAR DE PRAKTIJK, NAAR DE BEDRIJFSWERELD. KUNNEN JULLIE ER WAT DIEPER OP INGAAN?

Peter Vancompernelle: We zien op de arbeidsmarkt dat de vraag naar een goede beheersing van *soft skills* enorm groot is. Werkomgevingen en kennis veranderen erg snel, en professionele vaardigheden zijn daarom ook zo belangrijk: ze wapenen onze studenten om in een snel veranderende context goed te blijven

Filip Van den Bossche

Peter Vancompennolle

functioneren. Er wordt bijgevolg ook sterk op gerekruteerd: in welke mate is de kandidaat flexibel en kan hij goed samenwerken, in hoeverre kan hij probleemoplossend werken? Doorheen hun loopbaan zullen de meeste mensen een aantal keer van job veranderen. Via Levenslang Leren kunnen ze dan nieuwe specifieke kennis opdoen. Maar ook in de nieuwe werkomgeving zullen ze moeten samenwerken met andere mensen en nieuwe uitdagingen aangaan. Daar komen die professionele vaardigheden om het hoekje kijken.

De voorbereiding op de arbeidsmarkt en de vaardigheden die daarbij horen, worden samengevat als 'career readiness'. De vaardigheden waarop FEB werkt passen hier perfect in: probleemoplossend vermogen, communicatie, leiderschapsvaardigheden, samenwerkingsvaardigheden, aanpassingsvermogen en zelfontwikkelingsvaardigheden. Dat zijn vaardigheden die bij rekrutering heel vaak een rol spelen.

OP WELKE MANIEREN WORDEN DE EMPLOYABILITY SKILLS VAN DE STUDENTEN ONTWIKKELD?

Peter Vancompennolle: *Career readiness* is een betere term als het over studenten gaat, want iedereen is op elk moment 'employable'. Het hangt er maar van af welk perspectief je inneemt. Als je employability bekijkt vanuit het perspectief van de studenten is het de bedoeling dat ze ten eerste dus een goeie basistraining krijgen in praktische vaardigheden en ten tweede leren nadenken

over de toekomst. We noemen dat het 'future self' van de studenten. Het is de bedoeling dat onze studenten weten wie ze zijn als persoon, waar hun sterktes en zwaktes liggen, wat hun aspiraties en ambities zijn en dat ze in functie daarvan gerichte keuzes maken. Daar heb je enerzijds specifieke vakken voor, zoals 'Loopbaanontwikkeling' bij Handelswetenschappen. Anderzijds hebben we een groot aanbod aan praktijkgerichte, extra-curriculaire activiteiten die de studenten bewust maken van wat ze graag doen. Deze activiteiten kunnen mee input geven aan hun loopbaankeuzes. Voor sommige extra-curriculaire activiteiten kunnen de studenten een portfolio-certificaat krijgen in onze FEB Career Corner, wat een mooie aanvulling is op het CV. Hiermee hebben ze een document in handen waarmee de universiteit bevestigt dat ze bijvoorbeeld goede communicatie-skills hebben of goede onderhandelaars zijn.

Op lange termijn, gaat employability ook over de vaardigheid van zelfreflectie. Door kritisch te leren denken, gaan studenten automatisch de reflex kweken om ook kritisch te reflecteren over hun eigen ontwikkeling. Zo kunnen ze op een bepaald moment in hun loopbaan beseffen dat het tijd is om te gaan bijscholen of nieuwe ervaringen op te zoeken. Op die manier organiseren ze duurzame *employability* voor zichzelf.

Filip Van den Bossche: Elke student krijgt uitgebreide mogelijkheden om professionele vaardigheden te trainen. Afhankelijk van de opleiding worden hiervoor specifieke vakken ingericht binnen het curriculum, zoals Peter net aanhaalde. De extra-curriculaire activiteiten waaraan studenten kunnen deelnemen zijn bijvoorbeeld de skills-programma's van Ekonomika, of in teamverband een consultancy-opdracht uitvoeren voor een bedrijf of organisatie.

'Academics for Companies', 'Academics for Development' en 'Academics for Technology' zijn hiervan mooie voorbeelden. De faculteit en de docenten doen dit dus niet alleen, ook bedrijven en studentenverenigingen leveren op hun manier een bijdrage aan vaardigheidstraining. Ook Ekonomika Alumni is hierbij een waardevolle partner.

PRAKTIJKGERICHTE ACTIVITEITEN VOOR FEB-STUDENTEN

Binnen FEB kunnen studenten putten uit meer dan 80 praktijkgerichte activiteiten. Veel studenten engageren zich als studentenvertegenwoordiger voor hun opleiding of zijn lid van het praesidium van een studentenvereniging (Ekonomika, ISCEB ...). Andere studenten werken als tutor in peer-to-peer learning initiatieven, nemen deel aan een Product Innovation Project bij KU Leuven KICK, of doen praktijkervaring op via een studie-gerelateerde studentenjob.

Jaarlijks doen ongeveer 500 FEB-studenten praktijkervaring op via een stage bij een bedrijf. Daarnaast faciliteert de faculteit jaarlijks via het bedrijvennetwerk van FEB Corporate Relations een 300-tal praktijkgerichte opdrachten binnen de opleidingen, zoals de bachelorproef in de opleidingen Handelswetenschappen en Business Administration. Bovendien trekken jaarlijks ongeveer 500 studenten op

internationale uitwisseling via het Erasmusprogramma. Voor heel wat van de activiteiten buiten de opleiding kunnen studenten een FEB-certificaat aanvragen, ondertekend door de decaan. Dat kunnen ze toevoegen aan hun Portfolio met praktijkervaringen – een mooie aanvulling op hun CV. Jaarlijks worden er zo'n 600 portfoliocertificaten aangevraagd door onze studenten.

De meerwaarde van al deze activiteiten is groot. Ze bieden een unieke kans om het bedrijfsleven van binnenuit te leren kennen, de opgedane kennis uit de opleiding praktisch toe te passen, de vereiste competenties en attitudes te ontwikkelen, en een professioneel netwerk uit te bouwen. De ideale voorbereiding op de eerste carrièrestap, én een ervaring voor het leven!

VERWELKOM FEB-TALENT IN UW BEDRIJF! OVERZICHT STAGEBEURZEN EN JOBSFAIRS 2023-2024

De facultaire studentenverenigingen Ekonomika en Absoc organiseren i.s.m. de Faculteit Economie en Bedrijfs-wetenschappen (FEB) tal van recruitment events doorheen het academiejaar 2023-2024. Is uw organisatie op zoek naar gemotiveerde stagiaires die het verschil kunnen maken op de werkvloer? Kom dan zeker langs op 9/11 (Leuven), 14/11 (Antwerpen) of 21/11 (Brussel). Of publiceer uw vacatures gratis op het platform 'Career Corner'.

Daarnaast vinden er het komende academiejaar tal van recruitment events plaats, waar u met beloftevolle starters in dialoog kunt gaan: 17/10 (Leuven) • 14/11 (Antwerpen) • 22/2 (Leuven) • 5/3 (Leuven) • 7/3 (Brussel) • 13/3 (Leuven) • 14/3 (Antwerpen) • 19/3 (Leuven).

Schrijf snel in,
de plaatsen zijn beperkt!

Meer info:

Onze alumnivereniging brengt veel waardevolle contacten aan om studenten kennis te laten maken met het werkveld. Dat maakt de leerlijn professionele vaardigheden extra boeiend: het is een Leerlijn waarin de samenwerking met onze partners mooi uit de verf komt.

Peter Vancompernelle: We verwachten ook enige zelfsturing van de studenten. Naast het basisaanbod binnen de curricula, is het echt wel de bedoeling dat de studenten zelf op zoek gaan naar extra-curriculaire activiteiten. Zeer actieve studenten hebben die aansporing minder nodig. Sommige studenten zijn terughoudend en moeten overtuigd worden door de faculteit of door medestudenten. Dan heb je nog een middengroep die gewoon een duwtje nodig heeft. Het zijn die laatste twee categorieën waar we het voor doen, waarbij de return van die middengroep misschien nog wat groter is. Voor die extra-curriculaire activiteiten, leveren we op jaarbasis zo'n 600 portfolio-certificaten aan de studenten.

MEER DAN VAARDIGHEDEN

MAAR 'CONNECTIONS WITH PRACTICE' GAAT OVER MEER DAN ENKEL VAARDIGHEDEN, TOCH?

Filip Van den Bossche: Connections with Practice is inderdaad een ruimer concept. Misschien is het goed om dat even te positioneren binnen onze visie op onderwijs. We hebben een rijke traditie van op onderzoek gebaseerd en onderzoeksgedreven onderwijs, waarbij onze docenten de studenten vanuit hun eigen onderzoekservaring inwijden in een bepaald domein. We willen die onderzoeksbasis altijd combineren met 'ontwikkeling', 'immersie' (onderdompeling, red.) en 'inzetbaarheid'. Dat wil zeggen dat studenten zich 'ontwikkelen' tot burgers die een meerwaarde bieden voor de maatschappij. Het betekent ook dat ze via 'immersie' in contact komen met het bedrijfsleven via stages of bedrijfsprojecten – ook dat is een aspect van Connections with Practice. De professionele vaardigheden die Peter net heeft opgesomd vallen onder 'inzetbaarheid': welke skills, welke competenties hebben studenten nodig zodat ze hun plaats op de arbeidsmarkt kunnen verdedigen, zich uit de slag kunnen trekken, weten hoe ze moeten samenwerken en functioneren binnen een bedrijfscontext? Maar het is dus inderdaad een veel breder begrip. Het kan bijvoorbeeld ook gaan om een gast-docent die in de les komt spreken of een bedrijfsbezoek met studenten. Dat zijn allemaal werkvormen waarmee we de link leggen met de bedrijfsrealiteit.

WAT VOND HET EQUIS-TEAM DAT ONZE FACULTEIT HEEFT DOORGELICHT VAN ONZE INVULLING VAN 'CONNECTIONS WITH PRACTICE'?

Filip Van de Bossche: Daar waren ze heel lovend over. Het aspect van de stages was bij de vorige EQUIS-visitatie aangeduid als een 'development objective'. We hebben onszelf dus geëngageerd om een stevig stagekader uit te werken. We hebben een laagdrempelige drie-studiepuntenstage voor onze studenten ontwikkeld, naast een vrijwillige stage en een zwaardere zes-studiepuntenstage. Daarnaast hebben we ook de Leerlijn Professionele Vaardigheden waar we volop werk van maken. Er zijn heel wat linken met het werkveld die we aan de EQUIS-commissie hebben kunnen tonen, en waar ze veel appreciatie voor getoond hebben.

DE VOORBEREIDING OP ZO'N EQUIS-DOORLICHTING KLINKT ALS EEN BOEIENDE OPGAVE VOOR DE FACULTEIT.

Filip Van den Bossche: Absoluut, omdat het raakt aan onze eigenheid, ons DNA, waarbij we onze studenten in de eerste plaats een goeie disciplinaire onderzoeksbasis willen meegeven. Anderzijds doen we dat niet in een cocon, maar met een ruime blik op de wereld zodat onze studenten zich bewust zijn van de uitdagingen waar de samenleving voor staat, en dat ze daarvoor gewapend worden tijdens de opleiding: de combinatie van leerlijnen geeft dus een aantal aanknopingspunten die ervoor zorgen dat we studenten daarop kunnen voorbereiden in al onze programma's. Het is dus zeker een boeiende oefening. We zijn het aan onszelf verplicht om deze denkoefening te maken, omdat we deze profielen ook echt willen afleveren op de arbeidsmarkt.

Peter Vancompennolle: Het is ook een oefening om, in alle bescheidenheid, alle 'good practices' naar boven te halen. Er zijn zoveel goeie praktijken, maar het is niet altijd meteen zichtbaar dat in een vak aan professionele vaardigheden wordt gewerkt. Als wij aan studenten vragen op welke manieren ze in contact komen met de praktijk of met professionele vaardigheden, dan worden de typische voorbeelden van het gastcollege of het bedrijfsbezoek aangehaald. Maar ook het probleemoplossend vermogen dat in een cursus wiskunde aan bod komt, draagt bij tot een degelijke voorbereiding op de arbeidsmarkt. Naast de kans voor de docent om gericht iets te vertellen over professionele vaardigheden, kan hij de feitelijke leerstof vanuit dit alternatieve 'praktische' perspectief ook nog eens herhalen; op die manier blijft de toelichting 'fris', en gaan de studenten de specifieke lesinhoud van het vak extra waarderen vanuit de idee dat het vanuit meerdere opzichten een direct nut heeft voor later!

ZIJN ER ZAKEN DIE JULLIE NOG WILLEN AANPAKKEN?

Filip Van den Bossche: Wat voor mij nog als een uitdaging op tafel ligt, is het luik 'communiceren over de vaardigheden': de studenten bewustmaken dat ze op veel momenten in hun studieloopbaan, soms zonder het te beseffen, werken aan hun competenties, aan hun *employability skills*. Daar willen we veel explicieter over communiceren. We willen daarbij ook de docent zien als een soort verspreider van de boodschap: 'door in dit vak te zitten werk je aan déze doelstellingen en aan die competenties'. Ik vind het belangrijk om die boodschap mee te kunnen geven aan de verschillende stakeholders – studenten, bedrijven, docenten. Eigenlijk zou een student die bij ons wilt studeren moeten weten: als ik bij FEB ga studeren, wat betekent dat eigenlijk? In welk verhaal schrijf ik mij in? Zo worden onze studenten ook de beste ambassadeurs van onze "FEB-stempel", van het waardenpatroon dat wij willen uitdragen.

Els Brouwers

Find opportunity everywhere with KPMG

KPMG offers opportunities to graduates and experienced professionals who want to do work that matters. Whether it's in Audit, Tax, Accountancy or Advisory, you will work together with colleagues who take care of each other, who value the differences that lead to stronger insights and innovation, and who are learning for a lifetime.

#MakeYourMark

Who are we looking for?

1

Senior Manager CFO Advisory – Banking
@ KPMG CFO Advisory

2

Data Engineer
@ KPMG Lighthouse

3

Manager Identity & Access Management
@ KPMG Digital Risk Management

Are you looking for a new challenge or do you know someone who might be interested in our opportunities? Visit our website and apply online!

Interested? Explore our opportunities!
kpmg.com/be/careers

‘Het is niet onmogelijk om verandering teweeg te brengen’

Fanyatu. Een boom voor elke afgestudeerde FEB-student

Afgelopen academiejaar kregen alle afstuderende studenten van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen (FEB) een boom cadeau, het directe gevolg van een mooi staaltje teamwork van studenten Handelswetenschappen aan onze Brusselse campus. Door elke promovendus een boom te schenken steekt de faculteit een hart onder de riem van de organisatie Fanyatu en wordt zo de basis gelegd voor een bos in het stroomgebied van Congorivier.

Fanyatu werkt aan de heropbouw van bedreigde bossen en biodiversiteit in het Congobekken, waar zich het tweede grootste tropisch regenwoud ter wereld bevindt. Net als het bekendere Amazoneregenwoud is het een vitale groene long in de mondiale strijd tegen de klimaatverandering. Net als het Amazonewoud is het bijzonder kwetsbaar voor ontbossing.

In opdracht van professor **Ingrid Molderez** gingen de studenten van de derde bachelor Handelswetenschappen aan de slag voor de vereniging. Toen de groep van **Pieter-Jan Bruyndonckx** en **Mattis Verstraeten** hun project voorlegde, opperde ze: ‘Misschien even bellen met de Dienst Marketing van de Faculteit?’. Deze vraag zorgde voor een kettingreactie en leidde tot 3000 bomen in het Congobekken.

Ingrid Molderez: Binnen mijn vak Service Learning & Sociaal Ondernemerschap hadden twee studenten vorig jaar contact opgenomen met een platform rond sociaal ondernemerschap dat een maatschappelijke opdracht voor studenten had uitgeschreven. **Xavier Rouget** werkte bij die vereniging en was aangewezen als coach voor mijn twee studenten. Omdat Xavier zo begeistert was, hadden de studenten mij gevraagd of hij een gastcollege mocht geven in mijn les. Tijdens dat college vertelde Xavier dat hij met een boomproject bezig was en ik zag er meteen potentieel in. Ik heb de studenten van het erop volgende academiejaar daarom de keuze gelaten om voor hun jaaropdracht binnen het vak Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen iets te doen voor het project van Xavier, ofwel een klassiekere opdracht. Ik had niet verwacht dat ze massaal voor Fanyatu zouden kiezen.

Vlnr: Lauren De Blicck, Simon Van Nimmen, Joey Villa, Pieter-Jan Bruyndonckx en Mattis Verstraeten

DE STUDENTEN HEBBEN IN VERSCHILLENDE GROEPEN IETS UITGEWERKT VOOR FANYATU. WELKE RICHTING IS JULLIE GROEP UITGEGAAN, MATTIS EN PIETER-JAN?

Pieter-Jan Bruyndonckx: Na het gastcollege van Xavier zijn we onmiddellijk beginnen nadenken over hoe we een meerwaarde zouden kunnen zijn. Welke ideeën kunnen wij bedenken om

meer bomen te planten? Het idee om aan elke student die afstudeert een boom te geven die in Congo wordt geplant, was er eigenlijk onmiddellijk.

Mattis Verstraeten: Wij wilden graag iets tastbaars doen. Omdat we een grotere impact wilden maken, leek het ons zinvol om er een bedrijf bij te betrekken, maar dan wel bedrijf dat binnen ons bereik lag. Zo kwamen we uit op de KU Leuven. Omdat onze universiteit vrij ver staat op vlak van duurzaamheidsbeleid en zich daar ook echt voor inzet, dachten we dat het een goede match zou zijn. Zo kwamen we op het idee om gedurende een aantal jaren toe te werken naar iets tastbaars vanuit de faculteit: het schenken van een boom aan elke afstuderende student. De faculteit wilde er meteen haar schouders onder zetten.

Pieter-Jan Bruyndonckx: Het is ook een makkelijk cijfer voor de faculteit. Als er zoals afgelopen academiejaar 3000 studenten afstuderen dan weet je: we hebben een bos van 3000 bomen geplant. Wat toch wel de moeite is. En ook niet onbelangrijk: als de KU Leuven – een grote en bekende instelling – haar schouders onder Fanyatu zet, zal dat de bekendheid van Fanyatu vergroten. Misschien zullen andere bedrijven, universiteiten of middelbare scholen hetzelfde idee krijgen? Er zullen ook studenten doorgroeien naar invloedrijke posities. Ook zij zullen Fanyatu in het achterhoofd houden.

HOE BELANGRIJK IS DIE MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR JULLIE GENERATIE?

Mattis Verstraeten: Ik denk wel dat het er bij ons erg in zit. Met het project werd ons iets aangereikt waarmee we ook echt aan de slag konden gaan en op relatief korte termijn een verandering teweeg brengen. Pieter-Jan en ik hadden met Fanyatu een beeld van wat we concreet konden betekenen. Ik denk dat we allebei heel blij zijn dat het is uitgedraaid op zoiets moois.

INGRID WAT PROBEER JIJ DE STUDENTEN BIJ TE BRENGEN IN JE VAK?

Ingrid Molderez: Ik vind het belangrijk dat studenten inzien dat je ook op een andere manier kan ondernemen, producten realiseren en een verandering teweegbrengen op de markt. Dat probeer ik te doen door gekende economische concepten te benaderen vanuit een duurzame invalshoek. Ik vind het ook belangrijk dat studenten contact kunnen opnemen met een organisatie die het anders doet. Dit jaar was het de eerste keer dat ze zoiets concreets konden doen. Blijkbaar hadden ze daar ook nood aan. Het is makkelijk om theorie te krijgen over duurzaamheid, maar zij zitten in een richting Handelswetenschappen. Zij willen iets dóen. En daar gaat duurzaamheid ook over. Dat is met het hoofd weten 'wat gebeurt er rondom ons?', daardoor *getriggerd* worden, en dan met het hart beseffen 'we kunnen hier niet zomaar bij de pakken blijven zitten'. Mijn studenten hebben ontzettend hard gewerkt voor die drie studiepunten. Ze hebben stuk voor stuk mooie projecten voorgelegd. Een andere groep heeft bijvoorbeeld een duurzaamheidsrapport geschreven. Nog een ander groepje heeft een les over Fanyatu gebracht en

Ingrid Molderez en Xavier Rouget

op die manier het verhaal verder verspreid bij andere studenten. De campusdecaan was op de voorstelling van de projecten en was bijzonder lovend.

PIETER-JAN EN MATTIS, WAT ZIJN VOOR JULLIE DE BELANGRIJKSTE LEERPUNTEN VAN DIT PROJECT?

Pieter-Jan Bruyndonckx: Misschien dat het niet onmogelijk is om een verandering teweeg te brengen. We hebben uiteindelijk met vijf studenten op drie maanden tijd voor 3000 bomen gezorgd. Dat is toch niet niks.

Mattis Verstraeten: Voor mij was de presentatie van Xavier Rouget een belangrijk keerpunt. Ik vond zijn presentatie heel overtuigend en hij heeft mooi aangetoond 'Dit is waar we staan en dit is waar we naartoe gaan als we blijven doordoen zoals we nu bezig zijn'. Zijn conclusie was: 'Het is hoog tijd om iets te doen'. Mensen doen inzien wat de uitdagingen zijn en hen tot actie bewegen, is iets wat ik sowieso wil meenemen naar later. We hebben ook geleerd hoe je kan nagaan of bedrijven duurzaam zijn, of niet. Dit zal zeker mijn keuze van werkgever beïnvloeden.

WAT IK ONTHOUD, IS HET BELANG VAN EEN BEZIELER, ZOALS XAVIER. DIE HEEFT DUIDELIJK INDRUK GEMAAKT OP IEDEREEN.

Ingrid Molderez: Vooral omdat hij zelf uit het bedrijfsleven komt en dat achter zich heeft gelaten om zich volledig in te zetten voor Fanyatu. Dat is toch wel iets waar je bewondering en respect voor moet hebben. Hij heeft zijn gemakkelijk financieel leven helemaal omgegooid en is zijn idealen gevolgd. Zoiets komt binnen bij jonge studenten. Zoals Mattis zei, kan je als afgestudeerde kiezen voor wie je gaat werken. Als hooggekwalificeerde en gedreven studenten bewust kiezen voor een organisatie of onderneming die duurzaamheid hoog in het vaandel voert, dan gaat dat een grote impact hebben, zowel op de organisaties die er bewust voor kiezen, als op de andere. fanyatu.com

Els Brouwers

FEB & trends in gebruik van sociale media

Het communicatietijdperk van het klassieke eenrichtingsverkeer met e-mails, ligt al geruime tijd achter ons. De Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen (FEB) hanteert een communicatiestrategie die erop gericht is de stakeholders aan te spreken via verschillende communicatiekanalen. De faculteit wil zo een *community* opbouwen met studenten, externe contacten en collega's – en dit onder meer via *social media*. Als hierbij toekomstige studenten geïnspireerd worden is dat een mooie surplus.

Valerie Molly

OMNICHANNEL APPROACH

De faculteit hanteert dus een *omnichannel* benadering waarbij nieuwsberichten via verschillende sociale mediakanalen de wereld in gestuurd worden. Eén van de voordelen van deze online communicatie is dat alles goed kan opgevolgd en gemeten kan worden. De FEB maakt hierbij gebruik van de **Digimeter van Imec**. Deze tool brengt trends rond bezit en gebruik van media en technologie in Vlaanderen in kaart. We delen graag enkele bijzondere resultaten.

GENERATIE Z ZIT NIET OP FACEBOOK

Sinds twee jaar bereiken we de nieuwe studenten niet meer via het facultaire Facebookkanaal. Aangezien instromende studenten van de generatie Z vaak geen Facebook-account meer hebben, is het vergeefse moeite om hen op deze manier proberen te bereiken. Daarom zet FEB meer en meer in op alternatieve kanalen zoals bijvoorbeeld Instagram, om studenten op een meer informele manier aan te spreken.

'Via de facultaire Instagrampagina willen we informatie delen over onderwijs en onderzoek aan onze faculteit en een community creëren waar het fijn studeren en werken is. Maar ook het promoten van de faculteit en onze activiteiten hebben hun plek op Instagram, naast het verzorgen van de PR. Via informele informatie en inspirerende verhalen willen we een beeld schetsen van de stimulerende sfeer aan de faculteit en huidige studenten tonen wat FEB te bieden heeft. Qua content hebben de korte videoformats het grootste bereik. Deze korte, inspirerende video's zorgen voor een hoge betrokkenheid en hebben van alle formats de hoogste Return On Investment', aldus **Valerie Molly**, hoofd van de dienst Marketing en Communicatie van de FEB.

LINKEDIN, DESKUNDIGHEID TROEF

Volgens diezelfde digimeter lijkt ook Twitter – mogelijk in de nasleep van de machtswissel door Elon Musk – over zijn hoogtepunt heen. We zien een opvallende daling in het actief Twittergebruik (14%, -5).

'Ook bij FEB stagneert het Twitterkanaal. Het bereik en de interactie zijn afgenomen. Dit leert ons dat we een betrokken publiek hebben dat helaas niet meer groeit', vult Valerie aan. Sinds dit jaar zet de faculteit daarom ook volop in op een ander kanaal om haar nieuws te delen, LinkedIn.

'LinkedIn is voor de faculteit een ideaal aanvullend informatief, en eerder formeel kanaal, om het onderzoek van de faculteit en de deskundigheid van haar onderzoekers en professoren in de verf te zetten. Het is een medium waar experts kennis en informatie uitwisselen met respect voor elkaar. Deze twee elementen – professionele kennisuitwisseling en positieve omgangscultuur – onderscheiden LinkedIn van andere sociale media', besluit Valerie.

Meer weten?

www.imec.be/nl/kennisuitwisseling/techmeters/digimeter/digimeter-2022

Volg FEB
op Instagram

Volg FEB
op LinkedIn

INTERVIEW NICKY DRIES. DE TOEKOMST VAN WERK.

“Het is in de geschiedenis nooit gebeurd dat nieuwe technologieën in volle capaciteit worden ingezet zonder tegenbeweging”

Nicky Dries is hoogleraar Organisatiegedrag bij het departement Work & Organisation Studies (Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen – KU Leuven) en aan BI Norwegian Business School in Oslo. Binnen onze faculteit runt ze ook het Future of Work Lab dat onderzoek doet naar maatschappijbeelden voor de toekomst. We hadden een gesprek met haar over de toekomst van werk.

Nicky Dries: De missie van het Lab is het her-politiseren van de toekomst van werk en het stimuleren van democratisch debat. Ons onderzoek maakt gebruik van methoden die erop gericht zijn de verbeelding van mensen over de toekomst te stimuleren, zoals media-analyse, robotkunst, virtual reality en sciencefictionfilms.

Het team bestaat uit vier onderzoekers met elk een andere achtergrond: bedrijfseconoom **Philip Rogiers**, historicus **Joost Luyckx**, doctoraatsstudent **Max Bogaert** die Letteren studeerde en filmschool heeft gedaan, en ikzelf. Als team zijn we overtuigd van het belang van transdisciplinaire samenwerking in het onderzoek naar de toekomst van werk. Het team bestaat voorlopig enkel uit humane wetenschappers, maar we willen de groep op termijn uitbreiden met mensen uit andere disciplines, wie weet zelfs met ingenieurs.

WAAROP IS DE KEUZE VOOR DEZE TEAMSAMENSTELLING GEBASEERD?

Nicky Dries: Het historische perspectief is interessant omdat de toekomst van werk gaat over het voorspellen van dingen die gebeuren over een langere periode. In het publieke debat en in de media wordt vaak verwezen naar geschiedenis en we hadden het gevoel dat ons Lab hier expertise in moest ontwikkelen. Omdat wij trends over een langere periode beschouwen zijn historische analyses van bepaalde fenomenen een enorme verrijking. Geschiedenis is echter geen serie patronen of wetmatigheden waaruit je een formule kan afleiden. Dat wordt wel eens fout begrepen.

Nicky Dries

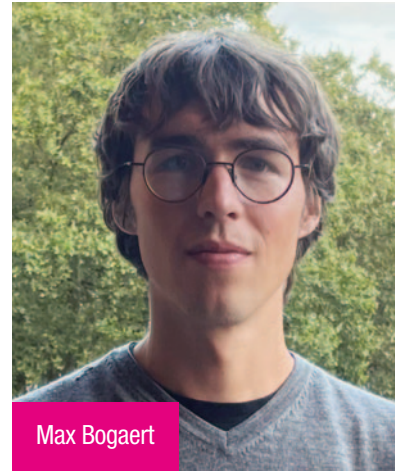
Doordat automatisering, Artificial Intelligence (AI) en robots eraan komen lijkt het alsof we als burger niet veel macht hebben om hier iets tegen te doen. Maar de geschiedenis leert ons dat alles verloopt volgens actie en reactie, en niet altijd volgens voorspelbare patronen.

Philip Rogiers

Joost Luyckx

Max Bogaert

Je moet ook kritisch staan tegenover het idee dat het ons allemaal maar overkomt en er geen mogelijkheid is tot actie vanuit het individu of het collectief van werkenden. Zo gingen mensen zich bijvoorbeeld tijdens de industriële revolutie van de 19de eeuw organiseren in vakbonden. Vandaag de dag is vakbondsparticipatie dan weer historisch laag. Joost onderzoekt ook de historische berichtgeving over de toekomst van werk. Zo loopt er een studie van ons waarin artikelen over de toekomst van werk die in *The Economist* zijn verschenen na de tweede wereldoorlog tot op heden systematisch geanalyseerd worden. Met de bedenking dat we trends en evoluties niet gaan interpreteren als een succesrecept voor de toekomst die nog moet komen. Zo simpel is het dus niet.

Aansluitend bij het historisch perspectief zijn de letteren als discipline relevant voor ons omdat we in ons onderzoek ook verhalen uit sciencefictionfilms gaan gebruiken als onderzoeksmateriaal. De toekomst is nog niet gebeurd, dus waar haal je je data? Zo zijn we gaan kijken naar verhalen, narratieven over de toekomst, die ingaan tegen de vaak al te simplistische voorspellingen en verhalen die je hoort in de media over automatisering en AI.

DE (ON)ZIN VAN VOORSPELLINGEN OVER DE TOEKOMST

DE SAMENSTELLING VAN HET LAB IS ERG APART, WAT IS ER INHOUDELIJK ZO BIJZONDER AAN?

Nicky Dries: Specifiek voor ons lab is dat we ingaan tegen het voorspellingsparadigma. Wij stellen een ander paradigma voor het bestuderen van de toekomst van werk voor, namelijk het verbeeldingsparadigma. Dat klinkt misschien *super fluffy*, maar we hebben goede redenen om dit zo te doen.

Het predictiemodel heeft meerdere problemen en gaat uit van hypothetische assumpties. Het succes van het voorspellen is altijd heel beperkt. Voorspellingen zijn dikwijls niet accuraat en komen vaak niet uit. We zien dat ook in andere vakgebieden, zoals predicties over de beurs of over verkiezingen.

Over voorspellingen is heel wat onderzoek gedaan en zijn ook heel veel boeken geschreven, zoals 'Superforecasting' van Tetlock

en Gardner, dat een project rapporteert tussen universiteiten en de Amerikaanse inlichtingendienst waarin de onderzoekers gepensioneerde intellectuelen opleidden om superforecasters te worden. Dat project, dat decennialang gelopen heeft, vond wel dat experts betere voorspellingen kunnen leren maken wanneer ze er heel specifiek voor getraind worden.

Een ander probleem is dat er twee soorten voorspellingen bestaan: voorspellingen die de realiteit niet beïnvloeden en voorspellingen die de realiteit wel beïnvloeden. Als de weerman zegt dat het morgen gaat regenen, heeft dat geen invloed op het al dan niet regenen. Maar als je voorspellingen doet over aandelen of verkiezingen of de curve van een pandemie, en je bespreekt die uitgebreid in de media, gaan die voorspellingen de uitkomst beïnvloeden, waardoor de toekomst juist minder onvoorspelbaar wordt. Want mensen kunnen zich dan gaan gedragen naar die voorspellingen, of juist omgekeerd. Volgens Yuval Noah Harari ben je dan niet aan het voorspellen maar de realiteit aan het beïnvloeden. Dat idee was heel bepalend voor ons denken binnen het Lab. Voorspellingen hebben eigenlijk een soort politieke macht. Als voorspellingen en verhalen voldoende gepusht en herhaald worden in de media en het publieke debat, wordt de kans groter dat die voorspellingen waar worden. Dat is niet hetzelfde als concluderen dat de oorspronkelijke voorspelling juist was.

Ik ben me toen gaan verdiepen in mensen die veel in de media komen op het gebied van AI en de toekomst van werk. Experts doen erg uiteenlopende voorspellingen, zoals 'robots gaan ons werk overnemen' of 'dat wordt de perfecte wereld die ons leven vergemakkelijkt en veel welvaart zal opleveren'. Gelijk krijgen als expert wordt zo een strijd in de media. Een voorbeeld van een politiek geladen onderwerp is het universeel basisinkomen, het idee dat je een groot deel van de sociale zekerheid, de werkloosheidsuitkeringen en pensioenen vervangt door een basisinkomen, waardoor je herverdeling creëert specifiek voor die groepen die door de gevolgen van automatisering geen ander werk meer kunnen vinden. Historicus en auteur Rutger Bregman is daar een enorme voorstander van. Maar veel economen vinden dat een vorm van communisme en zijn van mening dat dit soort oplossing voor armoede onbetaalbaar is en veel onwenselijke neveneffecten zal hebben.

WAAROM WE ALLEMAAL DENKEN DAT WE GELIJK HEBBEN

Nicky Dries: We zijn met ons team ook gaan focussen op verhalen die de ronde doen (narratieven), en waar ze vandaan komen. Een media-analyse over wie welke voorspellingen doet over de toekomst van werk, en waarom, leerde ons dat verschillende groepen van experts zoals tech-entrepreneurs, economen, en journalisten fundamenteel andere voorspellingen doen.

Eenzijds hebben we 500 recente krantenartikelen geanalyseerd over de toekomst van werk. Op basis daarvan hebben we een vragenlijst opgesteld en aan diezelfde expertengroepen in Vlaanderen voorgelegd met de vraag welk toekomstscenario ze werkelijk zien gebeuren, op welke termijn, en of ze dat goed of slecht vinden. Anderzijds hebben we een persoonlijkheidstest afgenomen van die experts omdat we vermoedden dat mensen uit verschillende disciplines totaal anders naar de werkelijkheid kijken. Dat bleek ook inderdaad zo te zijn.

HOE KAN JE DIE VERSCHILLENDE VOORSPELLINGEN VAN DIE EXPERTENGROEPEN VERKLAREN?

Nicky Dries: Wat zij zien als objectieve feiten en waarheden kun je perfect verklaren vanuit hun opleidingsachtergrond, hun discipline en hun expertise maar ook uit hun persoonlijkheid. Bepaalde types van personen, bijvoorbeeld optimisten en pessimisten, trekken naar bepaalde disciplines.

Vanuit je opvoeding en aanleg ontwikkel je bepaalde interesses en dat drijft je studiekeuzes. In je opleiding kom je met totaal andere bronnen, theorieën, mens- en wereldbeelden in aanraking. Eenmaal in je beroep word je hoe langer hoe meer gesocialiseerd in die bronnen en wereldbeelden. Op die manier krijg je groepen experts die de wereld op een heel specifieke, eigen manier bekijken, en niet begrijpen waar andere experts mee bezig zijn. Ze hebben ook allemaal een andere definitie van wat als overtuigend bewijs geldt. Dat verklaart waarom ze denken dat ze allemaal gelijk hebben en niet bereid zijn hun toekomstbeeld aan te passen aan dat van anderen. Want ze snappen niet hoe die andere soorten experts de wereld zien.

WELKE ZAKEN ZIJN NOG AAN HET LICHT GEKOMEN UIT JULLIE MEDIA-ANALYSE?

Nicky Dries: Dat technologieondernemers als groep het meest aan het woord komen in de Vlaamse media wanneer het over de toekomst van werk gaat, Elon Musk met stip op één. Uit de persoonlijkheidstest van deze groep bleek dat technologen bovengemiddeld optimistische mensen zijn. Ze zijn altijd de eerste in de omgeving die met nieuwe technologieën experimenteren en geloven in radicale evoluties binnen AI op korte termijn. Uiteraard pushen ze sterk het technologienarratief. Hun ideale toekomst is technologisch, en ze geloven dat zij zo de wereld en het klimaat zullen redden. Regulering door overheden houdt volgens hen vooruitgang tegen. Technologie is nooit van zichzelf goed, slecht of gevaarlijk, het is wat de mens ermee doet wat telt, zo redeneert deze groep. Zo zijn zij natuurlijk ook niet verantwoordelijk voor de gevolgen van hun creaties.

De groep die na de technologen het meest aan bod komt in de media zijn journalisten en bestsellerauteurs. Zij omschrijven zichzelf vaker als pessimisten. Ze scoren ook hoger op misantropie (een negatief mensbeeld) en hebben een 'powerful others locus of control' (het geloof dat belangrijke uitkomsten in het leven bepaald worden door een elite achter gesloten deuren). Zij kijken eerder negatief naar trends in het verleden, het heden en de toekomst, vooral in relatie tot de uitbuiting van werkenden door grote corporaties.

Economen daarentegen, de derde groep die in de media aan bod komt, hebben doorgaans een hoge 'interne locus of control'. Zij geloven dat mensen hun leven zelf in handen hebben, dat je alles kunt bereiken als je hard genoeg werkt, ook als je uit een lagere sociale klasse komt. Hun narratief noemden we kapitalistisch realisme oftewel TINA, 'There Is No Alternative', een term uit een bekende speech van Margaret Thatcher uit de jaren '80. Kapitalisme is volgens hen het enige economische model dat goed werkt. Ze gaan fel in tegen het idee dat jobs gaan verdwijnen of ongelijkheid zou toenemen door AI en robotisering. Ze verwijzen daarbij naar de industriële revolutie toen men ook dacht dat machines menselijke arbeid onnodig zou maken. Dat is niet gebeurd en gaat nu ook niet gebeuren, volgens hen, want het is een economische wetmatigheid dat productie en efficiëntie worden verhoogd door nieuwe technologie (zoals AI). Dan stijgt de economische groei en creëer je welvaart, en krijg je nieuwe sectoren en jobs. Economen geloven dat zo de groei kan blijven toenemen.

Ze vinden ook dat mensen een mindset moeten aannemen van levenslang leren (re-skilling en up-skilling) waardoor deze nieuwe jobs ingevuld kunnen worden. Mochten technologieën snel veranderen dan is herscholing nodig. Dan verdwijnen misschien bepaalde banen, maar er komen nieuwe jobs bij die nu nog niet bestaan. Dat is volgens economen het patroon dat de geschiedenis toont en zal blijven tonen. Economen geloven trouwens ook dat hun eigen job nooit geautomatiseerd zou kunnen worden omdat ze unieke kennis en vaardigheden hebben.

Technologen en economen zijn allebei eerder optimistisch. Kapitalisme en economische groei is voor beide de bottom line. Technologen staan wel meer open voor een radicaal andere maatschappij. Hun droomwereld is om overheden en centrale banken af te schaffen en te vervangen door bijvoorbeeld blockchain systemen, want dat is volgens hen democratischer. Ze denken soms vanuit een libertaire ideologie, dus geen overheid meer, maar totale vrijheid. Economen zijn op dat vlak eerder voor de status quo en staan ook positiever tegenover regulering van technologie door overheden.

FILMS ALS AANKNOPINGSPUNT VOOR DEBAT

WAAROM HEBBEN DIE TOEKOMSTVERHALEN ZO'N BELANGRIJKE ROL IN HET LAB?

Nicky Dries: We gebruiken sciencefiction-films omdat we willen ingaan tegen determinisme en depolitisering.

Determinisme is het geloof dat maatschappelijke veranderingen causaal voortkomen uit nieuwe technologie, waarvan de ontwikkeling als onvermijdelijk wordt beschouwd zodra het technisch mogelijk is. Bijvoorbeeld, ervan uitgaan dat als AI kunst kan maken, kunstenaars vervangen gaan worden door AI. Depolitiseren is het voorstellen van de toekomst van werk als een apolitek, waardeneutraal onderwerp. Het is in de geschiedenis echter nooit gebeurd dat nieuwe technologieën automatisch in volle capaciteit worden ingezet zonder enige tegenbeweging van andere groepen in de maatschappij. Zo is klonen technisch mogelijk, maar strikt gereguleerd omwille van ethische redenen. Een ander voorbeeld is dat drones nog niet mogen worden gebruikt om pakketjes te leveren omdat de regulering van het luchtruim op die lagere vlieghoogte niet op punt staat. Er is altijd een politiek en democratisch aspect, ook vanuit werknemers. Een historische voorbeeld is het ontstaan van de vakbonden.

De bezorgdheid van de pessimisten is dat als het kapitalistisch systeem blijft zoals het nu is bedrijven alles door robots en AI zullen laten doen omdat dat op lange termijn goedkoper zal uitdraaien. Zo laten sommige buitenlandse copywriting-firma's al de helft van hun werk door algoritmes doen. De kwaliteit is slechter maar het is goedkoper, en het is goed genoeg want mensen klikken op de artikels die eruit komen.

Een andere bezorgdheid is dat er bij jongeren een 'crisis of purpose' heerst door de dubbele boodschap dat enerzijds AI al ons werk gaat afpakken en anderzijds dat de pensioenleeftijd maar blijft stijgen. Gaan ze nu geen werk hebben, of moeten werken tot ze doodvallen? En dan verwachten we dat ze geen ChatGPT gaan gebruiken om hun huiswerk te maken.

HOE KAN SCIENCEFICTION HELPEN OM IN TE GAAN TEGEN DETERMINISME EN DEPOLITISERING?

Nicky Dries: Een van de doelstellingen van ons Lab is om alternatieven te kunnen verbeelden. Men hoort in de volksmond 'dat de wereld nu eenmaal zo is', en dat we hoe dan ook de pensioenen moeten kunnen blijven betalen. Wij trachten te kijken naar alternatieven, zoals totaal andere manieren van leven en werken in de toekomst en welke visies daarover bestaan. In een film kun je iets tonen wat in een essay of een debat niet zou lukken. Als je in het echte leven het debat voert over de arbeidsmarkt krijg je verhitte reacties. Je loopt vast op ideologische verschillen en gepolariseerde meningen. In fictie mag je veel meer zeggen en kan je dus bruggen bouwen. Als je mensen sci-fi laat kijken, zoals bij voorbeeld 'Black Mirror', kun je dat gebruiken als aanknopingspunt om filosofische debatten te voeren waarbij je uit het denkkader stapt van de gevestigde orde. Wij denken dat daar een potentieel in zit om zo die eeuwige muur van realiteitszin van 'ja, maar' te doorbreken en zo een dieper gesprek te voeren in een steeds meer gepolariseerde omgeving. Zo kun je mensen met uiteenlopende visies samenbrengen om te bespreken wat zij verwachten en wensen van de toekomst van werk.

We zijn ook bezig met een studie rond kunstenaars die werken met AI en robots. Er zijn choreografen die dansen met robots, of een operazangeres die duetten zingt met AI. Zij weet niet wat

die gaat zingen, want het is altijd anders, en dus moet ze zich aanpassen. Deze beroepsgroep exploreert het idee van wat ons mens maakt en hoe mens en machine kunnen samenwerken. Het interessante aan kunstenaars is dat zij er gewoon mee experimenteren zonder direct in de verdediging te gaan.

Verder leveren personen die op een alternatieve manier leven en werken ook interessante data op. *Prefigurative politics* zijn initiatieven waarbij mensen op kleine schaal bv aan co-housing doen of coöperatief ondernemen, dus een alternatieve leef- en werkwijze aannemen. Dat is een soort mini-experiment. Hoe zou het zijn om met tien gezinnen op een boerderij te wonen, volledig zelfvoorzienend te zijn en als community je kinderen op te voeden en je eigen eten te kweken? Wat zijn de problemen en de uitdagingen? Wat is er positief aan? Dat kun je dan in de media brengen. Of je creëert een soort sociale beweging, waardoor iedereen die zo leeft in contact komt met elkaar en die manier van leven gaat promoten. Dergelijke initiatieven bestuderen we.

WAT ZOU JE VERDER NOG WILLEN DOEN?

Volgend jaar wil ik op sabbatical naar Japan en Korea om te kijken naar robotics labs. De Japanse overheid is daar sterk mee bezig omdat zij hopen robots in te zetten in rusthuizen, gezien hun snel vergrijzende bevolking. Sommige ontwikkelaars proberen robots te maken die echt op een mens lijken met nep-huid en nep-ogen. Kan zo'n robot dan ook een 'vriend' worden? Anderen bouwen robots die lijken op een diertje of iets anders schattigs. En weer anderen zitten puur in industriële applicaties, zoals robotarmen die een patiënt kunnen optillen of robots die eten aan huis kunnen komen leveren. Ik ben geïnteresseerd in verschillende verschijningsvormen van robots en hoe die de relatie tussen mens en technologie beïnvloeden, en ook welke ideologie en welk wereldbeeld erachter zit bij de ontwikkelaars ervan.

IS ER NOG IETS DAT JE MET ONS ZOU WILLEN DELEN?

Nicky Dries: Er bestaat niet één toekomst van werk. Wat voor de één een utopie is, is voor de ander een dystopie. Ons onderzoek is gericht op wat ons 'mens' maakt. Dat is uiteraard geen economische onderzoeksvraag. We houden ons bezig met de vraag wat werken zinvol maakt. Wat zou een utopische arbeidsmarkt zijn? En is dat altijd goed voor sommigen en slecht voor anderen? Of kan er een win-win zijn? Wat de vraag ook is, onze insteek is dat we ons zullen verzetten tegen het idee van 'we zullen wel zien' en 'andere mensen zullen dat wel beslissen en het zal ons wel overkomen'. We geloven echt in collectieve actie en democratie.

Ons onderzoek leert ons de kracht van narratieven, van verhalen. Een narratief bevecht je met een sterk tegen-narratief. Culturen en samenlevingen zijn altijd in verandering, en kunnen ook beïnvloed worden door het creëren van een beter verhaal voor de werkelijkheid. Wij geloven in die narratieve macht. De toekomst is geen voldongen feit, de toekomst zal zijn wat we er allemaal samen van maken.

Hilde Roos en Hanneke van Sloten

INTERVIEW RIGHARD BRUYNS

‘Economika Alumni is een sterk en actief netwerk, maar we hebben nog een enorm potentieel.’

Het voorzitterschap van Economika Alumni is sinds een aantal jaren in handen van een triumviraat. Was in handen van een triumviraat, want recentelijk heeft Righard Bruyns, één van de drie, beslist om zich op een andere manier voor de alumnivereniging in te zetten. Maar daarover straks meer. Op dit ogenblik blijven Ludovic Deprez en Peter Lamens over als co-voorzitters. Een goed moment dus voor een gesprek met Righard over zijn inzet en over zijn ideeën omtrent de werking en de mogelijkheden van onze alumnivereniging.

Righard is handelsingenieur van onze FEB-faculteit (promotie 2011) en was lid van het praesidium van het 81ste werkingsjaar 2010-2011 met als praeses Ruben Hamilius. Righard: ‘Ik ben ook Academics For Companies-bestuurder geweest en eigenlijk ben ik vrij laat in de Ekonomikawerking gerold. En van daaruit actief gebleven, eerst in de vzw Ekonomika Studenten als bestuurder en voorzitter gedurende een jaar of vier, tot 2015.

KAN JE DIE RELATIEF RECENTE STRUCTUUR VAN EKONOMIKA STUDENTEN VERDUIDELIJKEN?

Righard Bruyns: ‘Economika (de studenten) heeft destijds een vzw opgericht, in 2003, om over te gaan van een feitelijke vereniging naar een vzw. Daarnaast, dus naast die vzw, was er het praesidium dat functioneert zoals vanouds, maar met dus sinds 2003 een vzw als juridische basis. Maar een vzw dient natuurlijk een aantal juridische en financiële formaliteiten te vervullen en heeft zelf ook een aparte raad van bestuur (RvB), voor de helft samengesteld uit (jonge) alumni en voor de andere helft uit studenten. Tijdens ons praesidiumjaar voelden we een sterk spanningsveld tussen de rol van de raad van bestuur ten opzichte van het praesidium. We hebben de raad van bestuur destijds dan ook grondig hervormd, volgens een welbepaald aantal principes. Het praesidium is democratisch verkozen om de verantwoordelijkheid te nemen over de hele vereniging, en moest daar ook de vrijheid toe krijgen. De RvB moest en moet ten dienste staan van de studenten, en niet omgekeerd. Over alles wat de studenten (dus het praesidium) beslissen en dat een impact heeft binnen hun eigen werkingsjaar, hoeft de RvB zich niét in te laten. De rol van de vzw is er om er over te waken dat er geen beslissingen worden genomen die de belangen

op lange termijn zouden kunnen schaden. Maar altijd met de bedoeling om het praesidium bij te staan, hen extra duwtjes in de rug te geven. We hebben ook de financiële structuur veel robuuster gemaakt. Na vier jaar vond ik mijn rol daar uitgespeeld en wilde ik plaats maken voor nieuwe mensen. En dan ben ik mij stap voor stap voor de alumniwerking van Ekonomika gaan interesseren.’

JULLIE LEIDEN DE VERENIGING MET DRIE, JIJ, LUDOVIC EN PETER. HOE WERKTE DAT IN DE PRAKTIJK?

‘Bij onze verkiezing tot co-voorzitters in 2018 hebben wij een plan voor 3 jaar geschreven. Dat ging over o.a. de professionalisering van het secretariaat, de budgettering, het hele communicatie- en digitale luik, voorstellen voor nieuwe activiteiten zoals de corporate dinners (credits to Ludovic). Het ging eigenlijk vooral over de versterking van de fundamenten van onze alumnivereniging, zoals ook het onder handen nemen van de charters met de KU Leuven, zoals het KU Leuven-alumnicharter dat een volledige hervorming inhield van het alumni-landschap, en ook met de faculteit FEB waar we alle overeenkomsten die er waren hebben samengebundeld in één nieuwe gezamenlijke visie en overeenkomst, met als rode draad een nauwe(re) samenwerking met de faculteit, met daarbij ook een duidelijke rolverdeling. In die rolverdeling focust Ekonomika Alumni zich op de relaties tussen de alumni onderling, en de faculteit op de connectie van de alumni met de faculteit. En bij de faculteit gaat het in belangrijke mate om permanente vorming.’

WAT WAS UW SPECIFIEKE ROL IN HET TRIUMVIRAAT?

‘Ik focuste op de communicatie, het digitale en de contacten met de studenten, en strategische projecten zoals de charters met de KU Leuven en FEB, hetgeen ook goed aansloot bij mijn

interesses. Het financiële, de budgettering en de versterking van het brede luik rond levenslang leren/permanente vorming nam vooral Ludovic over. Ik heb ook praktische ondersteuning gegeven aan het dagelijkse secretariaat. Nu, dat eerste driejarenplan was nodig, maar was niet voldoende. In dat eerste plan wilden we de bouwstenen klaarzetten om verder vooruit te kunnen gaan als vereniging. Enkele voorbeelden: op vlak van communicatie is de hele huisstijl opgefrist, zijn we op Instagram en LinkedIn gegaan. Op vlak van digitalisering hebben we de hele architectuur opnieuw opgezet en de mogelijkheid gecreëerd om online in te schrijven voor activiteiten, ook om online je lidgeld te betalen, je eigen profiel op onze website te zetten, enz. Dat geeft een vlottere en meer professionele werking van de vereniging. Maar dan begint het werk pas. Om de brug naar de marketing te maken: je kunt een slecht product nooit met succes verkopen. Als je morgen een smakeloze tomatensoep in een blitse verpakking op de markt brengt, dan kan je iedere Belg die soep één keer doen kopen, maar als die niet lekker is dan kan je communiceren wat je wil, dan zal niemand je soep een tweede keer kopen. En dan maak ik nu de brug opnieuw naar Ekonomika Alumni: als je de jongste generaties mee wil betrekken, dan ga je dat niet met communicatie opgelost krijgen maar dan moet je ook de activiteiten en de onderliggende zin om bij de vereniging te willen horen kunnen aanwakkeren, of doortrekken vanuit de studententijd.’

Re=Bel

Resoluut anders
beleggen.

Download de Belfius-app
en ontdek Re=Bel.

THE INVESTMENT
APP WITH A CAUSE.

EN NA DIE EERSTE PERIODE VAN DRIE JAAR 2018-2020, HOE HEBBEN JULLIE HET DAARNA AANGEPAKT?

‘Het was dan de coronatijd. We hebben een nieuwe visie uitgeschreven naar 2025 toe. Na de fundamenteën van het eerste plan, ging het over hoe we meer en nieuwe mensen bij de vereniging kunnen betrekken. En dan moet je bv. kritisch kijken naar het aanbod van de vereniging voor de leden, waarbij we moeten behouden wat we al doen en wat zeker gewaardeerd wordt. Maar we kunnen ook niet om de vaststelling heen dat we op die activiteiten, en ook de nieuwe activiteiten, toch wel weinig twintigers en dertigers krijgen.’

MAAR WAS DAT NIET ALTIJD ZO? DIE JONGSTE GENERATIES HEBBEN HET SUPERDRUK; NAAST HET UITBOUWEN VAN HUN PRIVÉLEVEN MOETEN ZIJ OOK HUN BEROEPSCARRIÈRE OPBOUWEN. EN WE HEBBEN TOCH OOK EEN JONGEREN-BESTUUR GEHAD, ZOALS DE 5YG, DE VIJF JONGSTE GENERATIES, DE JUNIORENWERKING, ... MAAR DAT IS HELAAS NOOIT BLIJVEN DUREN. DE JONGEREN ZELF TROKKEN HET NIET DOOR.

‘Ja, dat klopt. Maar misschien moet je dan de vaststelling maken dat deze bestuursvorm niet aantrekkelijk genoeg was. Maar ik blijf geloven in het feit dat ook jonge economen elkaar graag willen terugzien. En daarom geloof ik ook dat er wel altijd enkelen zullen zijn die een kleine inspanning willen doen om dat voor mekaar te krijgen. Maar dan moet je wel een andere organisatievorm aanbieden waarin mensen makkelijker willen instappen, laagdrempelig genoeg, met een openheid voor bv. een nieuw type van activiteiten die twintigers en dertigers kunnen interesseren om ervoor samen te komen. En zonder de verplichting om zich voor een lange tijd te moeten engageren. Dertigers staan daar anders tegenover dan zestigers. We moeten erover waken dat die jongste generaties, al was het maar sporadisch, contact blijven houden met elkaar en met de alumnivereniging. Eén of twee keer per jaar is dan al een succes.’

JE HEBT ONS OP HET HART GEDRUKT DAT DIT GEÉEN AFSCHIEDSINTERVIEW MAG GENOEMD WORDEN, WANT JE STOPT DAN WEL ALS CO-VOORZITTER, MAAR JE BLIJFT JE WEL ACTIEF INZETTEN VOOR EKONOMIKA ALUMNI.

‘Inderdaad; wanneer wij er nu in slagen om per jaar zo’n 2.000 economen om onze activiteiten te hebben, maar we weten dat we 30.000 alumni kunnen bereiken, dan is het duidelijk dat we nog een groot potentieel hebben, een *blue ocean* waarvoor we wel iets moeten kunnen betekenen. Corona heeft ons natuurlijk wel wat teruggeslagen, we zitten nu aan minder activiteiten en minder deelnemers dan vóór corona. We hebben gelukkig voor een deel een trouw publiek. Daartegenover staat een deel dat absoluut niet geïnteresseerd is. Maar daartussen ligt er een enorme ‘zee van economen’ die we zouden moeten kunnen mobiliseren. En daar is veel meer aandacht en focus voor nodig. Ik zeg het nog eens: we moeten laagdrempelig zijn zowel om mensen op activiteiten te krijgen als om mensen te vinden die iets willen op zich nemen. En ten derde zullen we ook ons business model van de vereniging moeten durven herbekijken. Want alleen met inkomsten van

DE IDEALE VERSUS DE OPTIMALE COMMUNICATIE

Righard Bruyns was als co-voorzitter o.a. verantwoordelijk voor het communicatiebeleid van Ekonomika Alumni. ‘Wat op papier ideaal is, is het nooit in de praktijk. En wat is optimaal? De essentie van communicatie is de juiste boodschap brengen aan de juiste mensen op het juiste moment, en op de juiste plaats. Het is een mix van deze vier elementen die je in een mixer gooit. Hoe diverser de doelgroep wordt, hoe meer verschillende boodschappen je nodig hebt maar evenzeer hoe moeilijker de communicatieoefening wordt. Een alumnivereniging is eigenlijk best wel een moeilijke doelgroep omdat die zo divers is qua generaties en interesses. Voor al die subgroepen moet je andere boodschappen brengen, via andere kanalen, in een andere stijl, waardoor het snel een puzzel wordt die moeilijk te leggen is als vzw.’

50-ERS EN 60-ERS VINDEN HET VREEMD DAT JONGEREN VAN VANDAAG ZOVEEL VERWEZENLIJKINGEN ZÉLF DELEN OP SOCIALE MEDIA.

Righard Bruyns: ‘De huidige jongeren zijn een social media-generatie die zich anders profileren dan oudere generaties. Om hun succes te tonen, zetten de jongeren van vandaag hun verwezenlijken op sociale media, terwijl vijftig jaar geleden die sociale media nog niet eens bestonden. Maar toen, 50 jaar geleden, wilden de jongeren hun succes óók tonen, en zij deden dat dan door uit te pakken met een grote auto, of met de chique villa die ze zich konden permitteren. De statussymbolen van 50 jaar geleden zijn nu verschoven naar expliciete vermeldingen van de professionele verwezenlijkingen op de sociale media. Of via een selfie op Tomorrowland met een dure wodka cocktail in de hand, gepost op Instagram: dat is vandaag de dure auto van de jaren zestig.’

lidgelden gaan we er niet geraken, gaan we niet de brandstof krijgen die nodig is om die mensen aan te trekken zowel om iets te organiseren als om naar die activiteiten te komen. Tussen haakjes, dit is niet alleen voor Ekonomika Alumni een uitdaging. Vele verenigingen die gebaseerd zijn op een lidmaatschapsmodel kampen met een dalend aantal leden, langzaam maar zeker, trendmatig zo’n 2 à 3% minder leden per jaar. Ik zie het als mijn nieuwe opdracht om die ‘onbediende zee’ van potentiële leden op één of andere manier effectief bij de vereniging proberen te betrekken.’

Fa Quix en Freddy Nurski

ONDERNEMEN

INTERVIEW MYRIAM SCHEPERS (PREFAMAC CHOCOLATE MACHINES)

‘Het was altijd mijn ambitie om zelfstandig ondernemer te worden.’

We ontmoeten Myriam Schepers (TEW promotiejaar 1983) midden juli 2023 op een moment dat haar bedrijf in zomermodus zit wegens de jaarlijkse vakantie. Maar zelf blijft zij op post om een aantal zaken af te werken. Haar kmo Prefamac, gevestigd in Lummen, maakt machines voor de productie van chocolade en koekjes. Het bedrijf is zeer exportgericht vermits de omzet voor 95% in het buitenland wordt behaald. Dit jaar bestaat Prefamac 35 jaar. In 2018 werd in de nieuwbouw in Lummen ingetrokken. “Maar het is toch elke dag knokken”, zo stelt Myriam het gesprek al meteen op scherp.

WAS HET ALTIJD AL JOUW AMBITIE OM ZELFSTANDIG ONDERNEMER TE WORDEN?

Myriam Schepers: Eigenlijk wel. Na mijn economiestudies in Leuven heb ik eerst enkele jaren bij Philips in Hasselt gewerkt. Stilaan ben ik dat gaan combineren met een zelfstandige activiteit, samen met drie partners. Zij waren actief in de buizen- en piping business en kwamen op die manier terecht in de sector van de industriële bakkerijen. Het idee van ‘zoveel broodjes per uur’ moest de standaard bakker/patissier een andere bron van inkomsten geven. Dat was tevens op het moment dat de Limburgse maatschappij LRM (de Limburgse reconversie- en investeringsmaatschappij) interessante financiële voorwaarden voor startende ondernemingen ter beschikking stelde: bij elke frank die je leende kon je ook een frank als rentetoelage en kapitaalpremie krijgen – ja, dat was dus nog vóór de euro. Ik heb dan een financiële constructie op poten gezet en ben als minderheidsaandeelhouder begonnen. Maar het klikte niet met de andere aandeelhouders die rond de kerktoren wilden vertoeven. We hebben er dan een vierde en een vijfde aandeelhouder bij gehaald en de twee bedrijven Prefamac en Prefatub die aan elkaar verbonden waren, gesplitst. Ik wilde Prefamac. Ik ben dan op jonge leeftijd met een plan naar de bank gestapt en die is in mijn verhaal meegegaan. Dus nog vóór ik dertig was had ik een eigen bedrijf maar ook heel veel schulden (brede glimlach).

MAAR JE MOEST DE EIGENLIJKE BUSINESS – DE PRODUCTIE EN VERKOOP VAN CHOCOLADEMACHINES – NOG ECHT OPSTARTEN?

Myriam Schepers: Ik was in mijn tijd bij Philips al met de export begonnen, want dat was wat mij interesseerde. In 2014 heb ik mijn zaak opgesplitst in een vastgoedgedeelte en een productieactiviteit. Zodanig dat een partner die niet in het immoverhaal geïnteresseerd was, ook welkom was om alleen de innovatieplannen mee uit te bouwen. Ik heb wel een aantal potentiële partners over de vloer gehad, sommigen met veel centen, maar ze zagen al snel dat ik diverse functies in mijn bedrijf combineerde: dat ik alle industriële klanten zelf bezocht, innovaties door mij werden aangebracht en getrokken, gestuurd door vele buitenlandse missies waar ik de echte behoeften van klanten kon zien. En dan was niet meteen duidelijk wat hun rol nog zou kunnen zijn. En ik, als econoom van de KU Leuven, voelde mij toch wel technisch-economisch onderlegd zodat het vinden van een geschikte complementaire partner niet evident was. Ook de techniciteit van de machines kende ik onderhand wel. En ja, het vak *Producten en sectoren* van professor Frans Van Winckel heeft mij daarin goed geholpen. Ook al ben ik geen ingenieur, ik kan in de discussies over wat kan en wat niet kan met onze machines mijn mannetje staan.

UW ACTIVITEIT BETREFT MACHINES, DUS U ZIT ECHT IN DE INVESTERINGSGOEDEREN.

Myriam Schepers: Ja, echt in de investeringsgoederen hé. We hebben enerzijds kleine chocolademachines, voor de bakkers en de kleine chocolatiers, voor zeg maar eerder artisanale productie. En die maken zo'n 20% van onze omzet uit. Anderzijds en voornamelijk hebben we de echt industriële machines, en daar gaan we tot een bandbreedte van 1,6 meter, recent zelfs 2,1 meter om bv. zo'n 7 ton koekjes per uur te koelen, met tunnels tot meer dan 75 meter lang. Dat is dus echt wel *huge*, en dus bestemd voor de grote industriële klanten in de koekjesbusiness. En daar komt niet noodzakelijk chocolade bij kijken. We noemen de machines wel *Chocolate Machines* maar soms 'zonder' chocolade soms 'mét', zoals de machines voor donuts, wafels, cakes, truffels, pralines, nougat ...

U SPRAK ZELF AL VAN HET BELANG VAN EXPORT. NAAR WAAR EXPORTEERT PREFAMAC?

Myriam Schepers: Wereldwijd. Wij doen een paar miljoen euro omzet en België stelt daar amper 5% van voor, de EU 10%. Dat betekent dat 85% van ons zakencijfer komt van de 'verre export'. Wij verkopen bv. veel machines in Aziatische landen, zoals Indië, dat onze grootste markt is, en Pakistan, Vietnam, maar ook in Saudi-Arabië, Australië, de USA, Peru ... Al variëren die percentages nogal van jaar tot jaar. Met corona was er wel een golfbeweging terug naar Europa.

WAT ZIET U ALS UW GROOTSTE UITDAGINGEN?

Myriam Schepers: In sommige landen waar we goede zaken deden zie je dat de business plots kan stilvallen. Reden kan bijvoorbeeld zijn dat onze machines lokaal gekopieerd worden. Dat was bv. het geval in Turkije. Die palmen dan de Turkse markt grotendeels in, en zo verlies je marktaandeel. Maar de kampioen in het kopiëren is toch wel China. Een andere uitdaging voor ons is de schaalvergroting in de voedingsbedrijven, vooral door overnames. Sommige voedingsgroepen zijn nu zo groot geworden dat je er ofwel veel groepsbedrijven kan verkrijgen, maar voor hetzelfde geld ben je die klant ook helemaal kwijt wanneer die groep zijn machines bij een concurrent van u gaat bestellen. Daardoor kan het beeld voor u als bedrijf heel snel veranderen. En wat soms ook speelt, gelukkig eerder zelden: malafide klanten. Sommigen proberen u op een geraffineerde manier op te lichten. Zaak is dan om daar zo snel mogelijk een advocaat op te zetten.

EN WAT ZIET U ALS UW GROOTSTE TROEVEN?

Myriam Schepers: Innovatie. Wij hebben de voorbije jaren heel wat ontwikkeld. Ik moet wel zeggen dat we tijdens de bijna drie jaar durende coronaperiode onze innovatiebudgetten *on hold* hebben moeten zetten. Want als je niet naar je klanten kan vliegen, er geen vakbeurzen zijn, je geen bezoekers kan ontvangen, ja dan kan je als kmo geen honderdduizenden euro's in innovatie blijven investeren. Maar ... we zijn nooit helemaal gestopt met nieuwe dingen te bedenken. Waar we recent veel in investeren is de ergonomie van onze machines, zodat ze voor de bedieners ervan fysiek veel minder belastend zijn. Ook machines met een lager energieverbruik. We proberen ook steeds weer nieuwe functionaliteiten aan onze machines toe te voegen, om ze bv. meer multi-inzetbaar te maken.

We praten ook intens met onze klanten zodat we machines op hun wensen kunnen maken. Elke machine bij ons is maatwerk. We zoeken ook nieuwe markten op. Nu zijn we – hou u vast – een groenten-saus-overtrekmachine aan het produceren. Om bevroren groenten te ommantelen met saus, zoals koekjes met chocolade. Een vorm van diversificatie dus. We kijken zelfs naar de cosmeticasector: bv. voor het vullen van cosmetica-potjes, zoals we dat doen met het vullen van chocoladepotjes.

INNOVEERT U VOORAL OM DE CONCURRENTEN DIE U KOPIËREN VOOR TE BLIJVEN?

Myriam Schepers: Neen. Om te beginnen is stilstaan achteruit gaan, je moet vernieuwen. Maar we volgen bv. ook nieuwe trends in de voedingsmarkt. En zoals ik al zei, zoeken we nieuwe mogelijkheden voor onze machines, en maken we nieuwe machines tout court. Ik denk dat ik ook mag zeggen dat wij in onze branche pionier zijn van het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) in ons bedrijf.

VINDT U DAT U ALS EXPORTEREND KMO-BEDRIJF VOLDOENDE ONDERSTEUND WORDT?

Myriam Schepers: Voor een Vlaams bedrijf is er Flanders Investment and Trade (FIT) om de export te ondersteunen. Ik ben daar 10 jaar ondervoorzitter van geweest en nog steeds bestuurder, omdat ik het belangrijk vind dat de stem van de exporterende bedrijven in de raad van bestuur van FIT aan bod komt. Want wie niet zelf exporteert weet niet wat de moeilijkheden en de risico's ervan zijn. Ik neem bv. ook vaak deel aan handelsmissies. In oktober ga ik mee met de prinselijke missie naar Australië en combineer dit met Nieuw-Zeeland. Daar verwacht ik toch wel interessante contacten te hebben.

ZIJN UW STUDIES VAN TOEGEPASTE ECONOMIE AAN DE LEUVENSE FACULTEIT FEB U VAN NUT GEWEEST IN UW LEVEN ALS ONDERNEMER?

Myriam Schepers: Jazeker! In de coronatijd bijvoorbeeld zou ik niet geweten hebben hoe ik moest balanceren zonder de kennis die ik tijdens mijn studies verworven heb. Zoals kostprijs-berekening. Met mijn opgedane economische kennis heb ik toch de juiste strategie kunnen uitstippelen om die crisis te kunnen overleven. Wij mogen het toch zeggen, we hebben tijdens onze studies een belangrijke economisch-technische bagage meegereggen. Ik heb echt vaak wakker gelegen tijdens de coronacrisis. Soms sta je voor een berg en je weet, je moet daar over, maar hoe? Dankzij mijn studies had en heb ik de bagage om daarin te slagen. Je kan als gediplomeerd econoom ook de hele context beter inschatten, de geopolitieke ontwikkelingen, de energiecrisis bv. Een ander voorbeeld: je zorgt zelf voor contractvoorwaarden die voor u voldoende garanties bieden door te anticiperen op hetgeen gaande is, bv. met prijsaanpassingsclausules, een 'force majeure'-clausule als je een machine niet mag gaan assembleren in het buitenland enz.

EN WAT IS DAN VOOR U DE BELANGRIJKSTE LES DIE U GELEERD HEBT?

Myriam Schepers: Dat rendabiliteit *key* is. Als een klant een te lage prijs wil betalen voor een machine dan zeg ik 'neen', en verwittig ik die klant 'Je zal bij de concurrentie moeten gaan kijken maar weet wel, concurrenten van mij die hebben toegegeven aan te lage voorwaarden, zijn ofwel over kop gegaan ofwel werden zij overgenomen door een buitenlandse gigant.' Door mijn opleiding weet ik wat haalbaar en niet haalbaar is, en kan ik mijn eigen principes trouw blijven. Ik ben veel liever een rendabele nichespeler dan een grote speler met een fragiele financiële structuur, die snel kan omvervallen.

Fa Quix en Freddy Nurski

Belgische economie: kantelt de ijsberg?

Naar halfjaarlijkse gewoonte heeft het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) in zijn *Focus Conjunctuur* van zomer 2023 de economische temperatuur gemeten aan de hand van een bevraging van zijn sectorfederaties. Hoewel de Belgische economie in de eerste maanden van 2023 beter standgehouden heeft dan verwacht, zijn er belangrijke risico's onder de waterlijn. Kantelt de ijsberg?

Onder meer de snelle normalisering van gas- en elektriciteitsprijzen in de Eurozone lagen aan de basis van een beter dan verwachte start van het jaar 2023. Anderzijds was de economische dynamiek in ons land ook een stukje sterker dan in andere landen zoals Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Die snellere groei zal echter weinig duurzaam blijken omdat hij gebaseerd is op een zekere mate van 'dopering' op korte termijn van de consumptie van de gezinnen.

De genereuze overheidscompensaties voor de gestegen energieprijzen in combinatie met een breed en volledig geïndexeerd geheel van sociale uitkeringen (waarboven nog eens systematisch welvaartsaanpassingen worden gedaan) bovenop het veralgemeend systeem van automatische loonindexering (+14% sinds begin 2022) en een verdere toename van de werkgelegenheid, hebben **de consumptie onder stoom** gezet. De reële privé consumptie lag eind 2022 en in het eerste kwartaal van 2023 al 3,3% hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder. Gezien het grote gewicht van de consumptieve bestedingen van de gezinnen in ons bbp, heeft dit sterk bijgedragen aan de relatief krachtige groei van de economie.

De keerzijde hiervan is dat **de bedrijven**, die de automatisch geïndexeerde lonen moeten betalen, en met verscheidene andere kostenstijgingen geconfronteerd worden (zoals een verdubbeling van hun energiefactuur tussen begin 2022 en begin 2023), **hun rendabiliteit bijgevolg aanzienlijk hebben zien afnemen**. De macro-economische brutomarge van de bedrijven viel in het eerste kwartaal van 2023 terug tot minder dan 41% van de toegevoegde waarde, ten opzichte van iets meer dan 44% een jaar eerder.

ZWAK ONDERNEMERSVERTROUWEN

Dit weegt natuurlijk op het ondernemersvertrouwen en doet veel ondernemingen hun investeringsplannen uitstellen en/of terugschroeven. **In het eerste kwartaal van 2023 lag het volume aan bedrijfsinvesteringen nog steeds 2% lager dan voor de pandemie**. Ook gezinsinvesteringen in woningen lagen in

het eerste kwartaal van dit jaar 4% lager dan een jaar eerder. Een ander belangrijk element voor het investeringsklimaat zijn de voorwaarden voor de financiering ervan die sinds midden 2022 aanzienlijk verstrengd zijn. Dat komt door de wereldwijde monetaire verkrappingscyclus. Die weegt dan ook al maar meer op de wereldeconomie.

Duitsland, onze grootste handelspartner, ging in een technische recessie. Ook de groei in Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk is aan de lage kant. Die verminderde of tenminste zwakke buitenlandse vraag, tezamen met de automatische loonindexering, heeft de loonkostenhandicap weer doen oplopen van 10 naar 15%, weegt op onze uitvoer, terwijl onze sterke binnenlandse vraag de invoer doet aantrekken. Daardoor levert de netto uitvoer een sterk negatieve bijdrage aan onze economische groei. Maar minstens even erg is dat de verslechtering van de competitiviteit van onze bedrijven ook de komende jaren een rem zal zetten op de groei.

Op dit moment geeft de Belgische overheid nog een bijkomende stimulus aan de economie door een expansief budgettaire beleid met relatief hoge overheidstekorten. **Begin dit jaar stegen de overheidsinvesteringen met meer dan 6%. Dat is op zich een goede zaak, maar ...** Op langere termijn moet de budgettaire riem hoe dan ook weer worden aangespannen met name m.b.t. de lopende overheidsuitgaven (ook en vooral in de sociale zekerheid). Om op die manier ook het traject van onze overheidsschuld onder controle te krijgen. Keerzijde is dat dit in de komende jaren ook wat op de economische groei gaat wegen.

INDUSTRIE VERSUS DIENSTEN

Het moeilijke klimaat inzake de goederenexport blijkt ook uit de divergentie tussen diensten- en industriële sectoren. Deze laatste blijven onder druk staan door de reeds gemelde verslechtering van de competitiviteit alsmede ook door de afkoeling van de vraag naar industriële goederen, zowel in binnen- als buitenland. **Hierbij speelt ook de heroriëntering van de vraag van goederen richting diensten**.

Sinds de post-COVID-heropening zijn dienstensectoren zoals de horeca, toerisme, evenementen ... in de lift. De industrie is sinds Q2-2022 al vijf opeenvolgende kwartalen gekrompen en bevindt zich zo'n 5,5% onder het niveau van vóór de pandemie. Dit is zondermeer zorgwekkend. Daartegenover staat dat de toegevoegde waarde in de dienstensectoren samen 6,5% hoger liggen dan vóór de pandemie, en dan vooral bij de vrijetijds-, entertainment- en horecadiensten én in de ICT natuurlijk (respectievelijk +12% en +16%).

ARBEIDSMARKT BLIJFT DESONDANKS KRAP

Daarnaast is het opvallend dat de arbeidsmarkt zeer krap blijft. Hoewel de vacaturegraad iets gezakt is, blijven vele bedrijven het moeilijk vinden om geschikt personeel te vinden. En wanneer de bevolking op beroepsactieve leeftijd in de komende jaren effectief zal beginnen zakken, zal deze krapte enkel maar toenemen. Dat voorspelt dus weinig goeds voor het groeipotentieel van de Belgische economie. **In de bouwsector moeten de bouwbedrijven vandaag al 1 project op 5 weigeren omdat er onvoldoende bouwvakkers kunnen worden gevonden.**

Daarnaast kan er in een context van langdurige krapte, historisch lage werkloosheid (5,6%) en een ondermaatse prestatie op vlak van werkzaamheidsgraad, niet anders dan gekeken worden naar de almaar groter wordende groep van inactieven (het gaat om liefst 24% van de bevolking tussen 20-64 jaar!). Een succesvol activeringsbeleid in die categorieën is noodzakelijk om aan de structurele krapte een antwoord te kunnen bieden.

SYNTHESE: EEN GEMENGD CONJUNCTUURBEELD

Dit alles resulteert in gemengd conjunctuurbeeld. De synthetische conjunctuurindicator van het VBO (zie grafiek hieronder) is wel wat opgeveerd in vergelijking met het grote pessimisme eind 2022, maar blijft onder het langetermijngemiddelde.

Op het eerste gezicht (de ijsberg boven de waterlijn) ziet het Belgische economische plaatje er dus niet zo slecht uit: behoorlijke groei, lagere energieprijzen en inflatie, lage werkloosheidsgraad, stijgende reële inkomens. Maar op langere termijn zijn er toch heel wat bezorgdheden onder de waterlijn: sterke achteruitgang van het concurrentievermogen, zwakke export en investeringen, stijgende rentevoeten, een hoog overheidstekort en -schuld en een aanzwellend tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans.

We moeten er in de komende jaren dan ook alles aan doen (via competitiviteitsversterkende maatregelen, arbeidsmarkthervorming en activering van de inactieven, efficiënter maken van de overheid, stimuleren van R&D) om het groeipotentieel van onze economie op langere termijn te versterken. En zo te vermijden dat de ijsberg kantelt en onze economie de dieperik in sleurt.

Pieter Timmermans, Gedelegeerd Bestuurder van het VBO

Een meer uitgebreide analyse is te lezen in de Focus Conjunctuur van het VBO.

CONCLUSIES FOCUS CONJUNCTUUR

Op korte termijn:

- Inflatie daalt (maar opgelet voor kerninflatie!)
- Groei Q1 2023 : +0,4%
- Koopkracht: +3,5 à 4%

Op lange termijn:

- Competitiviteit : handicap stijgt met 5% !
- Vergrijzingskost
- Begrotingstekort
- Overheidsschuld
- Investeringen van ondernemingen
- Delokalisatie

Creating value for society

HEY

Word jij mijn nieuwe
collega?

WERKEN BIJ **NORRIQ**?

Wij zijn op zoek naar tal van profielen zoals business analysts, technical consultants, project managers, ...
Je vindt de details van al onze vacatures terug op www.norriq.be/jobs

Benieuwd wat wij jou te bieden hebben?

WIE IS NORRIQ?

NORRIQ is gespecialiseerd in op maat gemaakte **softwareoplossingen** en digitale transformatiediensten. We helpen organisaties met efficiëntie en groei door innovatieve **Microsoft technologieën**.

Met een **ervaren team** heeft NORRIQ bewezen een waardevolle partner te zijn voor bedrijven op zoek naar innovatie en optimalisatie.

WAAROM WERKEN BIJ NORRIQ?

Werk als consultant bij NORRIQ en ervaar een dynamische omgeving waar je innovatie kunt omarmen. Bij NORRIQ stimuleren we voortdurende groei en voorzien we **ondersteuning** door een team experts.

Verleg je grenzen, bouw langdurige relaties op en geef vorm aan de toekomst van bedrijven.

Maak kennis met onze teamspirit, flexibiliteit en passie voor innovatie!

BEDRIJFSPROFIEL

Filip Van Wezemaal: ‘Drukkerij Van der Poorten wil voorloper zijn op het vlak van duurzaamheid én tegelijk een rendabel groeibedrijf.’

Drukkerij Van der Poorten is wat men zou kunnen noemen ‘hofleverancier’ van de KU Leuven, na een strenge selectieprocedure vier jaar geleden. ‘Volgend jaar wordt er opnieuw een oproep aan potentiële kandidaten gedaan en moeten wij ons als drukkerij opnieuw bewijzen. Maar wij zijn top én in duurzaamheid, én in kwaliteit én in leverbetrouwbaarheid. We zullen weer een heel goed dossier hebben’, maakt Filip Van Wezemaal, medebestuurder van Drukkerij Van der Poorten uit Kessel-Lo, zich sterk. Wij hadden deze zomer een gesprek met hem.

MILIEUVRIENDELIJK

‘Het drukproces op zich is niet milieuvriendelijk’ zo steekt Filip van wal. ‘Reeds voor ik ben teruggekomen in het bedrijf in 2013 (zie Kader: *Wie is Filip Van Wezemaal?*), had Van der Poorten al bio-inkten in gebruik genomen en zonnepanelen gezet. Maar ik vond dat we nog een stuk verder konden gaan. Ik dacht ‘Wij zijn ecologisch eigenlijk goed bezig, dus laat ons eens onze milieupact berekenen.’ Achteraf gezien is dat één van de beste investeringsbeslissingen geweest. Daardoor konden wij onze voetafdruk, die al bij de laagste in de sector was, nog verder verlagen, namelijk door hem te compenseren, waardoor wij 100% klimaatneutraal werden. Dat konden we bovendien ook gebruiken in onze communicatie naar de buitenwereld. Het bleek een schot in de roos: het is immers in zeer goede aarde gevallen bij alle uitgevers. Die zetten dat graag in hun colofon ‘*Kijk, wij denken aan het klimaat want we werken met een drukker die daar heel hard op inzet.*’

Wij zijn daarna ook verdere duurzame stappen blijven zetten. Sinds oktober 2015 bieden wij 100% klimaatneutraal drukwerk aan volgens de PAS 2060-standaard voor CO₂-neutraliteit. Dit geldt voor al onze drukwerken. Vervolgens zijn we de weg ingeslagen van het ISO-certificaat voor milieuvriendelijke productie, het ISO-14001-certificaat. Men had mij dat evenwel afgeraden, zo van ‘ISO, oei, dat is veel te ingewikkeld voor een KMO,

blijf daar van weg!'. Maar ik had mij goed geïnformeerd, en het leek me haalbaar. Toch is het nog een hele klus geworden: al de bestaande procedures in kaart brengen, *flowcharts* maken en *turtle diagrams* opstellen. We hebben moeten doorbijten, bestuur, directie en collega's, maar uiteindelijk hebben we het ISO-certificaat behaald.

In al onze beslissingen, bijvoorbeeld voor nieuwe machines, zetten wij onze ecologische bril op. We kopen soms kwaliteitsvol tweedehands materieel enkel om onze voetafdruk te verkleinen. We hebben ook een duurzaamheidswerkgroep opgericht die een draagvlak heeft op de werkvloer. De collega's komen vaak met zeer goede ideeën. Wij proberen bijvoorbeeld zo weinig mogelijk papierafval te hebben. Onze drukpersen zijn zo afgesteld dat ze zo snel mogelijk 'op kleur' komen bij een printopdracht, waardoor het papierafval in de aanloop bij het drukken tot een minimum wordt herleid. Dat afval wordt daarna ook nog eens netjes gerecycleerd. Onze aluminiumdrukplaten worden opnieuw gesmolten en kunnen 'oneindig' gerecycleerd worden.

We zijn uiteindelijk nóg een stap verder gegaan in onze duurzaamheidsaanpak: we hebben ons EMAS laten registeren. Dat is geen certificaat maar een registratie waarbij we onszelf

verplichten om onze milieuprestaties openbaar te maken, via een milieujaarrapport. Wij zijn de eerste Belgische offsetvellen-drukkerij met zo'n EMAS-registratie.

DE TOEKOMST VAN 'PRINT'

De vraag die ik soms krijg, is 'Al die ecologische inspanningen, is dat alleen maar een kost, of zijn er, behalve de ecologische voordelen, ook nog *economische* voordelen aan verbonden?' Je kan dat nooit één op één bewijzen. Maar het heeft zeker en vast een economische meerwaarde. Je profileert jezelf namelijk als een milieuvriendelijk bedrijf, dat ook als dusdanig officieel geregistreerd staat, en dat is de toekomst. Het is onze overtuiging dat de regels en normen voor productiebedrijven op vlak van leefmilieu en klimaat alleen maar strenger zullen worden. Welnu, wij zijn daar op voorbereid. Wij zijn zelfs voortrekker, als klimaatambassadeur in onze drukkerijsector. Andere drukkerijen volgen. Ze zullen trouwens wel moeten, steeds meer klanten vragen immers om milieuvriendelijk en klimaatneutraal te werken.' (zie ook kader: 'Papier gebruiken leidt níet tot ontbossing.')

Of *print* ooit zal verdwijnen? Filip Van Wezemaal is er gerust in: 'Neen. Print heeft een andere, complementaire functie dan online.

WIE IS FILIP VAN WEZEMAEL?

Vandaag is Filip Van Wezemaal (FEB TEW 1992) een van de drie bestuurders bij Drukkerij Van der Poorten en de enige niet-familiale bestuurder. Hij is er in augustus 2000 begonnen als boekhouder, na eerder gedurende enige jaren 'bankier' te zijn geweest bij de toenmalige ASLK (nu geïntegreerd in BNP Paribas Fortis). 'Vanuit mijn salesfunctie bij de bank had ik contacten met vele kmo's en zo ook met Drukkerij Van der Poorten. Ik vond het een interessant bedrijf vanwege de mix van enerzijds high tech (wat drukken tegenwoordig is) en anderzijds het economisch-commerciële. Techniek boeit mij, ik ben echt nogal technisch aangelegd - ik heb trouwens ook in avondschoon auto-mechanica gevolgd - en zo ben ik ook bij hen terecht gekomen, en blijven plakken!'

JONGENSDROOM

'Als boekhouder zit je op de ideale plek om alle facturen te zien passeren en die kritisch te kunnen bekijken. Ik wou weten waar al die uitgaven nu precies voor dienden. Zo kwam ik onvermijdelijk op de bedrijfsvloer terecht. Ik leerde het productieproces van begin tot einde grondig kennen, en had na verloop van tijd een aantal duidelijke ideeën hieromtrent. Maar een mens moet altijd zijn echte dromen najagen en in 2010 kreeg ik plots de kans om naar een bedrijf in auto-onderdelen over te stappen, een start-up van Zweedse origine, meer bepaald van mijn favoriete merken Volvo en SAAB, die een *general manager* voor België zochten, en ik dacht: "Laat ik dat doen! Mijn jongensdroom najagen. Ik ga ervoor!"

Het was heel leuk, maar ... een bedrijf opstarten is geen sinecure, en uiteindelijk was ik niet echt een *general manager*. Ik ben eerder een sales-persoon, en gepassioneerd door techniek en technologie. Ik stelde ook vast dat de auto-sector, zeker die van onderdelen, een nog veel hardere sector is dan de grafische, en juist door die bikkelharde

concurrentie is deze start-up niet van de grond gekomen. Eerst ging Saab failliet en uiteindelijk werd het bedrijf verkocht aan een Amerikaans bedrijf, en was het hier van de ene dag op de andere gedaan. Na nog geen twee jaar was het verhaal afgelopen. Maar ik zou tenminste later nooit moeten zeggen, "Had ik maar mijn jongensdroom nagejaagd!" Ik heb dat dus effectief gedaan, en ook al loopt het niet zoals verwacht, je moet het toch durven doen. Ik heb van dit avontuur dus zeker geen moment spijt gehad.'

HET BELANG VAN GOEDE CONTACTEN

'Ondertussen was het 2012 en ben ik opnieuw gaan aankloppen bij sommige van mijn goede contacten zoals Van der Poorten, omdat ik de grafische sector goed kende. Ik verwachtte niet meteen om er terug aan de slag te gaan, maar het is belangrijk om goede contacten te onderhouden. Ik ben eerst bij drukkerij/uitgeverij ACCO aan de slag gegaan. Daar werd echter na een jaar de offset-afdeling gesloten, en was het voor mij weer einde verhaal. Dan heb ik —toeval bestaat niet— het geluk gehad dat iemand van Van der Poorten mij opbelde en opnieuw een samenwerking voorstelde, waar ik met veel plezier op ingegaan ben. Er was een nieuwe wind nodig in de drukkerij en samen met gedelegeerd bestuurder Dirk Van der Poorten en bestuurder Jeroen Van der Poorten, was ik maar al te graag bereid om te helpen die nieuwe wind te doen waaien. Mijn eerste grote initiatief was een deelname aan de Openbedrijvendag. Onze collega's stonden daar eerst wat argwanend tegenover, maar het is een laaiend succes geworden en het hele team was achteraf super enthousiast. Het gaf een boost zowel aan hun motivatie als aan hun job-fierheid. Daarna heb ik natuurlijk het ambitieuze project inzake duurzaamheid opgestart, waardoor we daarin nu koploper in onze grafische sector geworden zijn (zie ook elders in het interview).'

Ook bij jonge mensen. Tijdens de onthaaldagen aan de universiteit kunnen de studenten bijvoorbeeld alles online raadplegen, maar toch vragen ze nagenoeg allemaal naar de papieren brochure(s). Omdat ze daarmee gemakkelijker een totaalbeeld hebben. Ze gebruiken de papieren brochure(s) als inspiratie om hun keuze te maken, en dat doen ze niet op hun *smartphone*, *tablet* of *PC*. Eens hun keuze gemaakt, schrijven ze zich wel online in. De KU Leuven weet dat, vandaar dat de papieren brochures er nog altijd zijn. Sommige zaken die op papier staan hebben ook een grotere *emotionele* waarde. De jongeren staan overal en altijd online met selfies en fotootjes, en zijn daar compleet blasé voor geworden. Maar wanneer ze zich in een papieren brochure met een foto afgedrukt zien staan, zijn ze zo fier dat iedereen dat moet gezien hebben en dat ze het ook aan iedereen laten zien, *alsof het nu pas echt is*, en niet gewoon virtueel. Wat op papier verschijnt heeft een grotere impact, het blijft meer en langer hangen.'

SPECIALISATIE

Drukkerij Van der Poorten kan heel veel uiteenlopende opdrachten van drukwerk aan. Filip Van Wezemael: 'Je kan niet alles doen. Wij hebben ons gespecialiseerd in *periodieken*, wederkerende drukopdrachten, tijdschriften zoals dit kwartaalmagazine ECONnect, maar ook jaarverslagen, jaarboeken, en boeken *tout court*, met toch enige omvang inzake oplage. Wij drukken ook veel stadsmagazines en gemeentebladen. Dat heeft het voordeel dat wij aan langetermijnplanning kunnen doen, onder meer op het vlak van stock van papier, waardoor wij ook kosten kunnen besparen; kostenbesparingen waardoor we uiteindelijk onze klanten betere prijzen kunnen aanbieden. Zo hebben wij de recente crisis in de papiersector goed kunnen doorstaan: wij hadden een grote stock van al onze papierkwaliteiten waardoor we niet hebben moeten aankopen op een moment dat de papierprijzen plots de pan uit swingden. En ja, stock aanhouden kost geld, maar nu was het ons groot geluk: wij hebben juist heel veel geld uitgespaard tijdens de jongste crisis. Dus die theorieën van *just-in-time* en zo, je moet daar mee oppassen. Sommige drukkerijen werden zelfs tijdelijk niet beleverd door hun papierleverancier! Zo zie je maar.'

DUURZAME GROEI

Drukkerij Van der Poorten haalde in 2022 een omzet van iets meer dan 8 miljoen euro, met ongeveer 45 personeelsleden. 'Het is de bedoeling die omzet te verhogen, met respect voor onze doelstellingen op het vlak van duurzaamheid. Het klopt dat wij op sectorniveau geen groeisector zijn. Maar als bedrijf hebben wij wél de ambitie om in onze nichemarkt te groeien, niet groeien om te groeien, maar om te kunnen blijven investeren, om de tewerkstelling te kunnen garanderen (werk bieden aan 45 gezinnen, maakt ons gelukkig), en om liefst nog decennia lang te blijven verder bestaan – hoe onvoorspelbaar de toekomst ook is in deze tijden waarin alles zo snel verandert en evolueert. Dat wij dan misschien marktaandeel van andere drukkerijen zullen moeten afnemen? Allicht, maar dat is het spel van de concurrentie. Ik denk dat oude klanten bij ons blijven én nieuwe

PAPIER GEBRUIKEN LEIDT NIÉT TOT ONTBOSSING

Het stoort Filip Van Wezemael mateloos dat foute clichés over papier hardnekkig blijven verder leven. Zoals de bewering dat papier gebruiken zou leiden tot ontbossing. **Filip Van Wezemael:** 'Dat is grote onzin. Ik *blijf* deze beweringen tegenkomen en ik *blijf* er als een soort van Don Quichote tegen vechten. Papier gebruiken leidt *niet* tot ontbossing. Eigenlijk is dat iets wat Febelgra – de beroepsfederatie, nvdr – als strijdpunt zou moeten opnemen, en ik zie hier eindelijk enige beweging in komen. Papier wordt niet gemaakt van dikke bomen of van tropisch hout. Daar worden wel planken van gezaagd, bijvoorbeeld voor meubilair, maar niet om houtpulp van te maken, de grondstof voor papier. Na die dikke planken blijft er houtoverschot over, de bovenste, dunnere helft van de boom, takken en ander snoeihout, en dat gaat dienen om er papierpulp van te maken. Overigens, bossen moeten onderhouden worden, hout moet regelmatig geoogst worden, net om gezonde bossen te kunnen behouden. Om ook binnen honderd jaar nog bomen te hebben, moeten er voortdurend nieuwe bomen worden geplant. Dat gebeurt permanent, en die jonge, nieuwe bomen nemen in hun groei CO₂ op via het proces van de fotosynthese. De koolstof wordt opgeslagen en de zuurstof komt vrij. Beter voor het milieu bestaat er haast niet.

Zelfs hier in België is er een papierfabrikant waar we vaak mee werken en die zijn site (bossen inbegrepen) op een zeer duurzame en haast volledig klimaatneutrale manier runt, namelijk Burgo in Virton. Een goed beheerd bos neemt tot tweeëneenhalve keer meer CO₂ op dan een oerwoud. Hoe komt dat? In een oerwoud nemen alleen de hoogste takken de CO₂ op, want het zonlicht kan niet verder naar beneden doordringen. In een goed beheerd bos daarentegen kan het zonlicht tot aan de grond geraken waardoor veel meer CO₂ kan worden opgenomen.

Maar er is meer. Wij hebben als drukkers helemaal niet zoveel *nieuwe* bomen nodig voor ons papier. Papier kan immers tot zeven keer gerecycleerd worden: welke sector doet het beter wat circulaire economie betreft? Bij de eerste recyclage komt de kartonnage in beeld, omdat daarvoor het papier niet moet ontinkt worden. En bij de laatste recyclage, na de zesde keer, kunnen de papiervezels die dan zeer klein geworden zijn, nog altijd gebruikt worden voor bijvoorbeeld wc-papier (lacht).

naar ons komen onder meer omwille van ons geloofwaardig duurzaamheidsverhaal. Al volstaat dat natuurlijk niet. Alle andere KPI's moeten ook in orde zijn: kwaliteit, prijs, leverbetrouwbaarheid, enzovoort. Van der Poorten is bovendien een financieel gezond bedrijf, met een groot eigen vermogen, hetgeen in deze volatiele tijden zeker niet te versmaden is. Al moet een mens altijd met twee woorden spreken, ik denk echt wel dat wij vele troeven in handen hebben om er in de toekomst volop voor te blijven gaan.'

Fa Quix

gedrukt met een hart voor het milieu

Drukkerij Van der Poorten

is een klimaatneutrale drukkerij, gecertificeerd met het ISO 14001- en EMAS-label.

COLUMN BART VAN CRAEYNEST

België kan beter

De gemiddelde Belg lijkt zich zorgen te maken over haar of zijn economische situatie of toekomst. Enquêtes tonen aan dat er heel wat ongerustheid leeft over de koopkracht, de inflatie, de mogelijkheid om een huis te kopen, of er later nog een pensioen zal zijn ... Dat de kinderen van vandaag het op termijn duidelijk beter zullen hebben dan hun ouders lijkt niet langer vanzelfsprekend. De huidige generatie jongeren zou wel eens de eerste kunnen zijn in lange tijd waarvoor dat niet het geval is. Gemiddeld genomen stonden we er economisch-financieel allicht nooit beter voor dan vandaag, maar toch lijken heel veel mensen zich ernstige zorgen te maken over wat er op ons afkomt.

VERTRAGENDE VOORUITGANG

Dat soort economisch pessimisme is allicht niet onlogisch gezien de economische rollercoaster van de voorbije jaren. De Grote Financiële Crisis van 2008, de eurocrisis van 2009 tot 2015, de coronacrisis, de energiecrisis, de inflatiecrisis ... de jongste jaren sukkelen we van crisis naar crisis. Op zich is onze economie redelijk goed door die crisissen gekomen, maar de opeenvolging van crisissituaties laat onvermijdelijk sporen na. Tegelijkertijd gaat onze economie, net als de meeste andere westerse industrielanden, door een aantal grote transitie, zoals de demografische, de duurzame en de digitale transitie. Die transitie impliceren grote veranderingen voor onze economie en samenleving, waarvan vandaag nog helemaal niet duidelijk is waar we uiteindelijk zullen uitkomen. **Die combinatie van een aanhoudende crisissfeer en grote veranderingen creëert heel wat onzekerheid en nervositeit.**

WELVAARTSGROEI ONDER 1%

Daarnaast is het ook effectief zo dat we er vandaag veel minder snel op vooruit gaan dan in het verleden. Van 1945 tot 1980 steeg de economische activiteit per Belg gemiddeld met 3,5% per jaar. **Dat groeitempo impliceert dat het gemiddelde welvaartsniveau elke generatie (elke 20 jaar) verdubbelde.** Sinds midden jaren 70 vertraagde dat groeitempo fors. Sinds 2000 zitten we op een gemiddelde groei van net onder 1% per jaar. Dat impliceert dat het gemiddelde welvaartsniveau er nu nog maar met een vijfde op vooruit gaat per generatie (fig. 1).

Figuur 1: Vertragende vooruitgang

Bron: Maddison Project Database, Europese Commissie

De generaties van de jaren '50 en '60 zagen hun levensstandaard duidelijk verbeteren. Jongeren van die generatie konden gemiddeld rekenen op een welvaart die duidelijk merkbaar hoger lag dan die van hun ouders. In plaats van niet of één keer op vakantie ging het naar meerdere keren per jaar op reis, van geen wagen ging het naar één of zelfs meerdere wagens per gezin, veel meer gezinnen konden hoger onderwijs veroorloven voor hun kinderen, het wooncomfort verbeterde spectaculair ... De gemiddelde levensstandaard ging er snel op vooruit. **Voor recentere generaties is er nog altijd vooruitgang, maar die is veel geleidelijker en veel minder merkbaar.** Dat doet uiteraard, en terecht, de vraag rijzen of volgende generaties er nog op vooruit zullen gaan.

SOMBERE VOORUITZICHTEN

De breed gedragen ongerustheid over waar het met onze welvaart naartoe gaat is terecht. Net als de meeste westerse industrielanden staat België voor een aantal belangrijke transitie die de komende decennia almaar meer druk zullen zetten op het economische model: de veroudering van de bevolking, de noodzakelijke duurzame transitie en de geopolitieke verschuivingen die de globalisering in vraag stellen. Op die grote transities hebben Belgische beleidsmakers weinig of geen vat. Het komt het er vooral op aan om die veranderingen zo goed mogelijk op te vangen. Aanpassingsvermogen en flexibiliteit worden daarvoor cruciaal, niet meteen zaken waarin het Belgische beleid doorgaans uitblinkt.

Daarnaast zijn er ook nog een aantal belangrijke trends in de Belgische economie, waar het beleid wel vat op zou moeten kunnen hebben, die al een tijd niet in de juiste richting gaan: onder meer de productiviteitsgroei die stilvalt, de kwaliteit van het onderwijs die erop achteruit gaat, het toenemend aantal arbeidsongeschikten, de ontsporende overheidsfinanciën, de te trage vooruitgang naar een duurzamer model en de toenemende achterstand tegenover andere landen op het vlak van digitalisering. **Als die negatieve trends ook de komende jaren aanhouden, dan komt onze welvaart onvermijdelijk onder druk.**

Dat betekent dat er dan minder ruimte zal zijn voor loonstijgingen, voor verhogingen van uitkeringen, voor extra investeringen en dat er ernstig bespaard zal moeten worden in onze welvaartsstaat. De vooruitgang in welvaart die al verschillende generaties aan het vertragen is, zou dan stilvallen en mogelijk zelfs omkeren. In zo'n scenario is het risico reëel dat de kinderen van vandaag op termijn slechter af zullen zijn dan hun ouders.

Maar die dreigende achteruitgang in onze welvaart is niet in steen geschreven. Als we niets doen en ons gewoon proberen vast te klampen aan het status quo, dan wordt die dreiging de komende decennia inderdaad realiteit. Maar dat hoeft niet zo te zijn. We kunnen wel iets doen om zo'n scenario te vermijden. We kunnen zelfs veel doen. Er zijn veel domeinen waar we duidelijk beter kunnen doen dan vandaag door de goede voorbeelden van andere landen te volgen. De focus moet daarbij vooral liggen op meer inzetten op onderwijs en opleiding, op innovatie en digitalisering, op ondernemen en investeren en op meer duurzaamheid.

Figuur 2: Enorm potentieel van structurele hervormingen

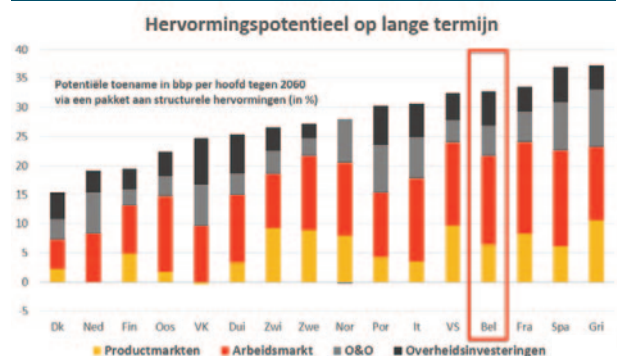
Bron: OESO

En een sterkere welvaartsstaat meer gericht op wie het echt nodig heeft. Cruciale randvoorwaarden daarbij zijn gezonde overheidsfinanciën en een efficiënte overheid. Het potentieel om beter te doen is enorm (fig 2).

ENORM POTENTIEEL

Nu is economie zeker geen exacte wetenschap. Er is geen laboratorium om te testen hoeveel bepaalde maatregelen of hervormingen exact zouden betekenen voor onze welvaart. Maar we kunnen wel kijken hoe bepaalde maatregelen werken in andere landen, en we kunnen simuleren wat de impact zou kunnen zijn. Dat soort simulaties moeten we wel met een paar korrels zout nemen, maar ze geven op z'n minst een indicatie van wat mogelijk zou kunnen zijn. De OESO maakt dat soort simulaties over de potentiële impact van structurele hervormingen. **Zelfs met een reeks beperkte ingrepen die geen geld kosten, belangrijk gezien onze wankelende budgettaire toestand, zouden we onze economische activiteit gevoelig kunnen opkrikken.** Een pakket maatregelen rond efficiëntere O&O-steun, een meer activerend arbeidsmarktbeleid, een efficiënter rechtssysteem, een gunstiger ondernemingsklimaat (met vooral een vlotter vergunningsproces), beter onderwijs voor kwetsbare leerlingen, lagere lasten op arbeid (budgettair gecompenseerd via een verschuiving van lasten) en langer werken kan onze economische activiteit over een periode van tien jaar met iets meer dan 7%, of 42 miljard in euro's van vandaag, hoger kunnen tillen. En dat gaat nog niet eens over erg grote hervormingen, maar eerder om beperkte stappen in de goede richting. Concreet gaat het bijvoorbeeld over het verlagen van de lasten op arbeid met 5 procentpunt (waarna we nog altijd bij de hoogste onder de industrielanden zouden blijven) of om het verhogen van het opleidingsniveau van kwetsbare leerlingen met negen maanden over een periode van vijftien jaar (fig. 3).

Figuur 3: Nog groter potentieel op langere termijn

Bron: OESO

Een ambitieuzer hervormingsplan zou uiteraard nog grotere resultaten opleveren. Opnieuw volgens simulaties van de OESO zou een pakket maatregelen rond een vlottere marktwerking, een beter werkende arbeidsmarkt, extra inspanningen voor O&O en bijkomende overheidsinvesteringen – waarbij we telkens mikken op de *best practices* van de top-vijf onder de industrielanden – onze economische activiteit op lange termijn kunnen opkrikken met een derde.

In euro's van vandaag komt dat overeen met zo'n 190 miljard aan extra economische activiteit, of 16.000 euro per Belg op jaarbasis. In dat soort simulaties staat België, samen met de mediterrane landen, doorgaans tussen de landen met het grootste potentieel. Kort samengevat: op veel beleidsdomeinen doen we het vandaag zo slecht, dat het potentieel om beter te doen enorm is.

WAAR WACHTEN WE OP?

De meeste van de uitdagingen die op ons afkomen, zijn al langer gekend. En ook de meeste van de zwakke punten van onze economie zijn zeker niet nieuw. Hoe langer we wachten om daar iets aan te doen, hoe groter de vereiste inspanning om de zaken terug recht te trekken. Toch blijven we vooral wachten. Zowat alle Belgische regeringen van de voorbije decennia kondigden zichzelf aan als hervormings- en/of investerings-regering, en allemaal lieten ze het in meer of mindere mate afweten, door politieke tegenstellingen binnen de regering, door crisissituaties die extra inspanningen 'onmogelijk' maakten, of doordat er geen 'draagvlak' was voor hervormingen. Andere landen in Europa slaagden er ondertussen wel in om noodzakelijke hervormingen door te voeren, onder meer de Scandinavische landen na hun banken- en vastgoedcrisis begin jaren 90, Duitsland met de Hartz-arbeidsmarkthervormingen van begin jaren 2000 en recenter zelfs de mediterrane landen onder druk van de eurocrisis.

In de economische handboeken staat ook België vermeld als een voorbeeldland van economische hervormingen, meer bepaald met de devaluatie en het bijhorende hervormingspakket van begin jaren 80 en met het Globaal Plan van Dehaene van begin jaren 90. Toen slaagden we er twee keer in om onze economie vanuit een relatief uitzichtloze situatie binnen een redelijke termijn terug op de rails te krijgen. Dat gebeurde toen wel telkens onder zware externe druk. Begin jaren 80 kwam die druk vanuit de financiële markten.

Begin jaren 90 was er de druk om in de euro te geraken. Vandaag is die druk er veel minder. Doordat we mee onder de hoede staan van de ECB blijft de druk vanuit de financiële markten vooralsnog beperkt. Nationale en internationale organisaties zoals de Nationale Bank, het Planbureau, het IMF en de OESO komen wel regelmatig met waarschuwingen, maar die worden vlot genegeerd. Hetzelfde met internationale rangschikkingen waarin we geleidelijk aan terrein verliezen. De Europese Commissie zet ons binnenkort wel weer op het Europese strafbankje, maar ook dat heeft toch vooral een symbolische impact. Uiteindelijk moeten we toch vooral aan de slag voor onszelf. Ook de druk rond de noodzakelijke duurzame transitie zal verder toenemen. En ondertussen dreigt onze welvaartsgroei stil te vallen, of zelfs om te keren. Nog langer wachten, betekent dat de uiteindelijk onvermijdelijke inspanningen alleen maar nog zwaarder worden.

Bart Van Craeynest

Hoofdeconoom bij Voka en auteur van het boek België kan beter

NIEUW BOEK 'BELGIË KAN BETER'

In zijn nieuwe boek 'België kan beter' (uit bij Ertsberg) gaat Bart Van Craeynest op zoek naar wat er op economisch vlak beter kan in België om onze toekomstige welvaart te verzekeren. Daarbij komen 15 domeinen aan bod, gaande van de arbeidsmarkt en de overheidsfinanciën, over de duurzame transitie en armoede, tot digitalisering en ondernemerschap. Op elk van die domeinen tonen andere landen hoe het beter kan. Alles samen wijst dat op een enorm potentieel voor de Belgische economie om beter te doen. De analyses worden aangevuld met inzichten van 15 andere experts (met onder meer bijdragen van KU Leuven professoren Marjan Maes, Wim Moesen en Wim Van Lancker).

Bedrijfsbezoek bij CNH Industrial in Zedelgem

CNH Industrial in Zedelgem is een fusie van verschillende grote bedrijven actief in de sector van (land-)bouwwerktuigen (Case-IH, New Holland, Ford, Fiat ...). In de groep produceren en verkopen ze meer dan 100 productlijnen en 400 modellen van allerlei aard, zoals tractoren, graafmachines, balenpersen en maaidorsers. In juni 2023 was Ekonomika West-Vlaanderen er te gast.

Even een korte maar belangrijke historische terugblik. Het moederbedrijf werd in 1895 opgericht in de VS door Abe Zimmerman. In 1906 richtte Leon Claeys in Zedelgem Claeys Werkhuizen op. Tot dan was het maaien en dorsen van graan een heel arbeidsintensieve job. Leon Claeys wou die job minder lastig maken maar vooral de productiviteit in de landbouwsector verhogen. In de jaren '20 maakte hij de eerste dorsmachine die stationair kon dorsen. In 1948 was de eerste geïntegreerde maaidorsmachine een feit. In 1952 kon hij de eerste zelfrijdende maaidorser voorstellen.

Claeys Werkhuizen werd in 1964 door New Holland overgekocht en geïntegreerd in de groep. In 1986 werd de groep overgekocht door Ford en in 1991 nam Fiat Geotech dan finaal de hele groep over.

ZEDELGEM ALS CENTRE OF EXCELLENCE

In CNH Industrial Belgium in Zedelgem ontwerpen, ontwikkelen en produceren meer dan 3.000 medewerkers maaidorsers, balenpersen en hakselaars van het merk New Holland, met een ervaring en knowhow van meer dan 110 jaar. Aangezien in de vestiging alle facetten van ontwerp over productie naar service en training van dealers en alle ondersteunende afdelingen vertegenwoordigd zijn, zijn de functies er heel divers.

Binnen het team productontwikkeling werken 400 technische profielen die samen het "Centre of Excellence voor Oogstmachines van New Holland Agriculture" uitmaken. Kerntaken daar zijn het ontwerpen, onderzoeken, perfectioneren en het uittesten in het veld van de machines. Zedelgem is een van de vier "Centres of Excellence" wereldwijd! De *Capital*-divisie, die ook gevestigd is in Zedelgem, zorgt voor de financiële ondersteuning van zowel de dealers als de eindklanten.

CNH zet sterk in op duurzaamheid. Dit is geen recente hype, want al in 2006 hebben ze hun groene strategie gelanceerd. In november 2007 ontwikkelden ze de eerste motoren die op biodiesel konden draaien. In 2013 startten ze de ontwikkeling van een op methaangas aangedreven tractor. In 2019 ging deze machine in productie. De bedoeling is logischerwijze dat de landbouwers het methaangas zelf produceren/opvangen.

NIEUWSTE TECHNOLOGIEËN IN HET PRODUCTIEPROCES

Tijdens de boeiende rondleiding door de fabriek van 36 ha konden we zien hoe verticaal geïntegreerd de vestiging in Zedelgem wel is. Heel wat onderdelen worden van scratch intern geproduceerd. De fabriek is ook uitgerust met de nieuwste technologieën. HMI's (*Human Machine Interface*) ondersteunen bijvoorbeeld de arbeiders in het juist aanwijzen van de bouten op het chassis. Met VR-brillen worden de motoren aan een laatste technische controle onderworpen vooraleer ze op de maaidorsers worden geïnstalleerd. Het was ook ongelooflijk om te zien hoe op één lange productielijn van 28 werkposten een maaidorser in elkaar gevezen wordt. Iedere werkpost heeft een klein halfuur om zijn taken af te werken. Daarbij komt dat dit geen puur bandwerk is want alle 28 machines in opbouw waren verschillend van model en grootte. Heel indrukwekkend!

Tijdens de mooie receptie om het geslaagde bezoek af te sluiten, konden we gezellig bijpraten.

We danken Luc Nauwynck en zijn team van CNH Industrial voor deze uiterst boeiende activiteit.

PS CNH heeft heel wat vacatures openstaan, ook voor econo-
misten: voor meer informatie www.cnhind-belgium.be/nl?location=CNH+Industrial+Zedelgem

Christophe Popelier

BOEKONOMIKA

No Trade is Free

In zijn boek 'No Trade is Free'(*) geeft Robert Lighthizer inzage in de visie die het handelsbeleid van Donald Trump ten aanzien van China heeft vorm gegeven tijdens diens ambtstermijn. Lighthizer was binnen de Trump-regering de stuwende kracht achter de handelsoorlog met China. In zijn vlot leesbaar boek gaat de auteur af en toe kort door de bocht. Niettemin bezorgt het boek ons een aantal lessen en zelfs (onbedoelde) waarschuwingen.

PROTECTIONISME

Lighthizer gaat met zijn visie, en het daarop gebaseerde beleid van Donald Trump, in tegen de standaarddoctrine die stelt dat twee partijen er altijd beter uitkomen wanneer ze met elkaar vrijhandel drijven. Zo maakt hij ruimte vrij voor een actief gestuurd handelsbeleid. *Lighthizer stipt aan dat vrijhandel historisch gezien eerder de uitzondering is dan de regel.* Grote naties hebben volgens de auteur hun economische successen in het verleden vaak te danken gehad aan protectionisme en weldoordachte overheidssteun, niet aan vrijhandel. Het is een statement dat kan tellen uit de pen van een conservatief-Republikein wiens politieke stroming doorgaans wordt geassocieerd met een laissez-faire handelsvisie.

De mosterd voor zijn analyse haalt Lighthizer uit zijn ervaring als vice-handelsvertegenwoordiger in de Reagan-regering in de jaren tachtig waar hij onder meer betrokken was bij de onderhandelingen over importrestricties voor Japanse wagens. Ronald Reagan was voorstander van vrijhandel, voor zover deze handel ook echt 'vrij' was. Het stopt wanneer één van beide partijen haar markt afschermt voor buitenlandse exporteurs of een overheid actief tussenkomt om haar eigen producenten te bevoordelen. Het spreekt voor zich dat Lighthizer vandaag China beschuldigt van dit soort praktijken.

ZONDEBOK CHINA

Lighthizer was overigens vanaf de jaren negentig reeds een groot tegenstander van de Chinese toetreding tot de WHO (Wereldhandelsorganisatie). Zijn aversie tegen handel met China ontsproot uit zijn vrees voor de gevolgen voor Amerikaanse arbeiders maar was ook politiek geïnspireerd. *In dat opzicht merkt hij terecht op dat China niet vrijer is geworden naarmate het rijker werd door handel te drijven, iets wat vooraf door vele waarnemers wel verwacht werd.* De toetreding tot de WHO heeft China inderdaad politiek niet veranderd. De vrijhandel heeft in dat opzicht dus niet gebracht wat velen hadden gehoopt of vooropgesteld hadden.

Minder overtuigend klinken zijn xenofobische uitlatingen. Volgens Lighthizer haten de Chinezen het Westen en worden hun kinderen op school gestimuleerd om zulke gevoelens te ontwikkelen. Dit soort beweringen doen minder terzake maar worden wel door de Trumps van deze wereld gebruikt omdat het goed in de oren klinkt bij wie zichzelf, al dan niet terecht, slachtoffer voelt van vrijhandel of globalisering. China als zondebok klinkt veel aannemelijker dan complexe verklaringen.

GEEN BELEIDSSUCCES

En wat zegt het statistisch materiaal? De handelsoorlog heeft niet geleid tot een verbetering van de Amerikaanse handelsbalans. Net zo min is de import vanuit China gedaald (althans niet in absolute cijfers) en dat ondanks de coronacrisis. De sluiting van fabrieken en het verlies van jobs in de Amerikaanse economie kent meerdere oorzaken dan alleen maar de uitwijking van productie naar China, al speelt dit laatste zeker een niet te onderschatten rol. Maar er is zeker meer aan de hand dan alleen 'China'. Wat te denken van het gebrek aan degelijk onderwijs en opleiding in de VS, zeker voor grote groepen van de populatie, en het gebrek aan ondersteunende publieke voorzieningen en, niet in het minst, de grote veranderingen op technologisch vlak. Dat hij al deze argumenten links laat liggen, is misschien wel het belangrijkste punt van kritiek op het betoog van Lighthizer.

ENKELE LESSEN

Die kritiek belet niet dat we lessen kunnen trekken uit Lighthizers betoog. Er zijn vandaag sterke argumenten om te pleiten voor een actief handelsbeleid dat erop gericht is om onze economie minder afhankelijk te maken van één speler of slechts enkele handelspartners. Dat geldt voor individuele bedrijven maar ook voor de nationale bevoorrading van bv. energie en grondstoffen zoals recent in Europa is gebleken. Aanvoerketens worden fragiel in tijden van internationaal conflict en politieke spanningen. Dat geldt ook voor de aanvoer van lithium en zeldzame aardmetalen die nodig zijn voor de vergroening van de economie, inzonderheid voor de beoogde elektrificatie.

Het was en is te verwachten dat de ontkoppeling van sterk vervlochten handelsrelaties zoals die tussen de VS en China veel tijd en moeite vragen. Het blijft dan ook een raadsel waarom spindoctors zoals Lighthizer het nodig achtten om de politieke en diplomatieke spanningen meteen op de spits te drijven? Heeft dat behoudens veel onzekerheid iets nuttigs bijgebracht? Een lang volgehouden en onderbouwd veiligheids- en handelsbeleid heeft meer kans op succes. *De recente 'Inflation Reduction Act' van Joe Biden zal wellicht meer bijdragen tot die gewenste ontkoppeling dan enkele inderhaast ingevoerde importtarieven.*

SIMPELE SPELLETJES

En dat brengt ons bij een fundamentele waarschuwing. Lighthizer legt in zijn boek haarfijn uit hoe China gedurende het verloop van het handelsconflict een alsmear hardere en slimmere onderhandelaar werd. Het verloop van een handelsoorlog is net zo onvoorspelbaar als een militaire wedloop. Uit de speltheorie weten we dat de tegenpartij zich aanpast en zal anticiperen met een 'tit-for-tat'-strategie. Ironisch is dat Lighthizer daarmee zijn eigen analyse ondergraaft.

Ook zijn theoretische uitgangspunten zijn zeer discutabel. We weten al langer dat de handel tussen landen veel complexer is dan wat de theorie van de comparatieve voordelen van de – niettemin briljante – David Ricardo ons voorschotelt. De relatie tussen handel en economische groei (theorema Heckscher-Ohlin) alsook die met ongelijkheid (theorema van Stolper-Samuelson) wordt

vertroebeeld door marktimperfecties, schaalvoordelen en asymmetrische machtsverhoudingen. Nieuwe handelstheorieën hebben dat uitvoerig in kaart gebracht. Net zoals onderzoek ook heeft aangetoond dat technologische veranderingen de dé-industrialisering in rijke landen hebben versneld, en dus niet alleen vrijhandel of globalisering.

En zo ontstaat een opmerkelijke paradox. Zowel de slachtoffers van globalisering als van de technologische vooruitgang laten zich vandaag heel gemakkelijk voor de kar spannen van een discours dat riskeert hen nog slechter af te maken. Er valt wat te zeggen voor weldoordachte overheidsinterventie in de organisatie van strategisch belangrijke handelsrelaties. Dat soort interventies kan ook nuttig zijn voor het bewerkstelligen van een eerlijkere verdeling van de lasten en lusten van een marktuitkomst. Maar dat is een veel complexer beleidsvraagstuk waar veel politici zich niet aan (willen) wagen.

We kunnen daarom besluiten met een doordenker: is het een toeval dat politici van het kaliber Donald Trump, Boris Johnson en vele anderen dat laatste negeren en liever schieten op externe zondebokken zoals China, Europa of migratie? Waarmee zal men electoraal het beste scoren?

Geert Janssens, hoofdeconoom ETION

() Referentie: No Trade is Free: Changing Course, Taking on China, and Helping America's Workers; Robert Lighthizer, Harper Collins.*

EKONOMIKA ALUMNI

Alumnidag 2023

Zaterdag 21 oktober | 14u00

Dit jaar staat het jaarlijkse Ekonomika Alumnifeest in het teken van het jaar de eXcaliburianen. De promovendi van 2003 heten jullie van harte welkom!

PROGRAMMA

- 14u00 Stadswandeling in Leuven
- 16u15 Academische zitting op campus Leuven
- 17u45 #Feest bij Bar Vital
Walking dinner met dansfeest

INSCHRIJVEN

Je kan kiezen voor het volledige programma of om enkel deel te nemen aan het avondfeest. Inschrijven & meer informatie via onze website www.ekonomika-alumni.be

LIMBURG

Bezoek Wijn domein Aldeneyck

Op een zonnige zomerdag in 2023 (13 juli) verzamelden een 25-tal Limburgse alumni in het pittoreske Maaslandse dorpje Aldeneik, vlakbij Maaseik. Daar ligt het 10 hectaren grote wijndomein Aldeneyck, gelegen aan de Hamontweg (Maaseik), van wijnmaker Karel Henckens en zijn vrouw Tine Linssens. De voorzitter van Ekonomika Limburg, Greet Beenaerts, zorgde ervoor dat eigenaar en CEO Karel Henckens persoonlijk de uitleg kwam geven en de economen rondleidde in zijn wijndomein.

Karels vader was een fruitteiler, actief in de teelt van peren maar vooral van appels, zoals 'Golden Delicious', door Karel het 'gele gevaar' genoemd. De marge van deze teelt was echter te klein om op lange termijn rendabel en duurzaam te kunnen werken. Daarom was er nood aan een reconversie van het fruitbedrijf en die werd gezocht in de wijnteelt. Meerdere jaren (3x per week) reed Karel naar de wijnschool in Trier (Moeselstreek) om het diploma van 'Winzer' te behalen. Met advies van het wijnbouw-instituut in Trier werd in 1998 een proefwijngaard aangelegd met 15 verschillende wijndruifrassen. Wijndomein Aldeneyck is dus een toonvoorbeeld van diversificatie en innovatie.

Door de fantastische resultaten in de proefwijngaard volgde een gestage uitbreiding van de wijngaard aan de Maas met de edele

Pinot Gris in 2003, de delicate Pinot Noir-wijndruiven in 2005, een nieuwe Chardonnay-wijngaard aan de Jachthaven Heerenlaak in 2011 en als laatste uitdaging de allernieuwste Riesling-selecties in 2014. Het geheel omvat nu 50.000 wijnstokken op een oppervlakte van ruim 10 hectare.

GOEDE WIJN MAKEN: HEEL VEEL FACTOREN SPELEN EEN ROL

Tijdens de uitgebreide en soms heel technische rondleiding in zijn 'proeftuin' bij het ouderlijk huis, legde Karel uit wat er allemaal van belang is om goede wijn te maken: juiste stammen, juiste wijnranken, biologische bestrijdingsmiddelen, aangepaste snoei-technieken, technieken om de spreuwen te verjagen, en heel veel metingen. Vroeger was er bv. een methode om tijdig te weten of er een bladluizenplaag op komst was. Hiervoor werden rozenstruiken geplant op de kop van de rijen met de wijnstokken. Doordat deze luizen eerst op de rozen kwamen zitten, had men nog juist de tijd om de wijnranken, verspreid over 10 hectaren velden, adequaat te behandelen. Nu komen die gegevens uit metingen via weer- en meetstations tussen de wijnstuiken.

Karel vertelde ook dat de streek rond de Maas heel bijzonder is: de ondergrond bevat heel veel kiezel en die wordt al tientallen jaren afgegraven voor de bouwsector. Hierdoor zijn er enorme waterplassen ontstaan, die zorgen voor een microklimaat in de omgeving. Het vele water houdt warmte veel langer vast, zodat er geen vorst meer optreedt in de wijnvelden rond de Maas.

Vermeldenswaard is ook de grote aandacht voor het milieu: de doorgedreven milieubewuste technieken resulteren in een uitgebalanceerd ecologisch systeem. Natuurlijke vijanden van de meest schadelijke insecten zijn uitgezet alsook het gebruik van feromoonvallen om het natuurlijk evenwicht te bewaren. Schoffelmachines voor onkruidbeheersing aan de voet van de wijnstok worden ingezet om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tot een minimum te beperken. Verder worden er organische middelen tegen schimmels ingezet en in de rijen wordt er -om de andere rij- niet gemaaid om de biodiversiteit te optimaliseren.

APPELLATIE 'MAASVALLEI LIMBURG'

Intussen is Karel Henckens samen met een Belgische en Nederlands-Limburgse collega erin geslaagd om een eigen terroir 'Maasvallei Limburg' (appellatie) erkend te krijgen. Dit is het eerste *cross border* wijnherkomstgebied in de wereld. Aldeneyck streeft een beperkte opbrengst per wijnstok na om een maximale kwaliteit te bekomen vooral op basis van pinot-druiven.

Ook de financiering van deze nieuwe teelt (naast de appels) was goed overdacht. In plaats van naar de banken te gaan voor extra leningen, werd een grote loods meerdere jaren verhuurd aan de Mechelse land- en tuinbouwveilig, die hier diverse oogsten van land- en tuinbouwproducten uit Noord-Limburg verzamelde.

Dan was het tijd om in de loods alle uitleg te bekomen over het maken van de wijn (persingen, lageren, citernes, rijpen in houten vaten, maken van mousserende wijn ...). In de stemmige degustatiezaal werden ten slotte vijf heerlijke wijnen geserveerd: Pinot Rosé brut, Pinot Gris Barrique, Riesling, Chardonnay en Pinot Noir. De verkoop van de wijnen (circa 80.000 flessen per jaar en veelal gekozen door chefs van de betere restaurants) gebeurt alleen via wijnhandelaars in België en Nederland. Recent kreeg zijn 'Charles Pinot Noir Magnum' nog de hoogste score van 5 sterren in de nieuwste editie van *De Gids van Belgische Wijnen 2023* (uitgebracht door *Gault & Millau*).

De toekomst van het wijndomein is verzekerd, gezien intussen ook kinderen actief zijn in de onderneming. Karels' zoon heeft deze maand zijn diploma van oenoloog behaald en ook de dochter werkt intussen mee samen met 10 andere medewerkers. Karel vertelde er nog bij dat elk jaar in september (dit jaar was dat op 10 september 2023) er een wijnfeest wordt georganiseerd op het domein met muziek, hapjes en drank.

Na de uiterst gesmaakte proeverij werd er nog lang nagepraat tijdens een aangenaam en lekker etentje in het nabijgelegen restaurant De Loteling.

Freddy Nurski en Paul Leen

DE LEGENDE VAN HET WIJNWONDER

Rond 750 na Christus bezochten de missionarissen Willibrordus en Bonifatius met een aanzienlijk gevolg het klooster van Aldeneik dat geleid werd door de heilige maagden Harlindis en Relindis. Toen Harlindis in de wijnkelder afdaalde stelde ze tot haar ontzetting vast dat het wijnvat slechts tot op een hoogte van een halve voet was gevuld. Gelukkig snelde Onze Lieve Heer haar te hulp, want toen ze het wijnvat zegende – met de bruiloft van Kanaa in gedachten – vulde het vat zich in overvloed en het hele gezelschap kon dagenlang genieten van een uitzonderlijke wijn.

UNDER
THE ROOF

DE DRY CROONEN Zoutleeuw

meer info

14 appartementen

- eigentijds
- duurzaam
- jouw thuis in de stad

contact:

peter.lamens@undertheroof.be
0475 25 87 93

undertheroof.be

Heeft u ook interesse om driemaandelijks ECONnect toegestuurd te krijgen? Word lid van Ekonomika Alumni of mail naar ekonomika-alumni@kuleuven.be

ECONnect

Driemaandelijks magazine

Gezamenlijke uitgave van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van KU Leuven en Ekonomika Alumni, de alumnivereniging van de Faculteit en van Ekonomika Studenten.

Contact:
ekonomika-alumni@kuleuven.be,
els.brouwers1@kuleuven.be,
Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen
KU Leuven, Naamsestraat 69,
3000 Leuven

Hoofdredacteur:
[Fa Quix, faquix1@gmail.com](mailto:Fa_Quix@gmail.com)

Voorzitter redactieraad:
Ludovic Deprez,
co-voorzitter Ekonomika Alumni

Kernredactie: Hannah Dewulf,
Els Brouwers, Righard Bruyns,
Wilfried Lemahieu, Valerie Molly,
Freddy Nurski, Fa Quix en
Margaux Janssens

Verantwoordelijke Uitgever:
Wilfried Lemahieu, decaan FEB
Naamsestraat 69, 3000 Leuven

Deze brochure werd klimaatneutraal
gedrukt bij drukkerij Van der Poorten.